

AZ ERDŐ

1988.

NOVEMBER • XXXVII. ÉVFOLYAM

II. SZÁM

TÖBB ERDŐT A JÖVŐNKÉRT !

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT

ERDÉSZETI LAPOK

123. ÉVFOLYAMA

TARTALOM

VÁNDORGYÜLÉS 1988.	
A közgyűlés (Jérome René)	477
Dr. Herpay Imre: Megnyitó	483
Gáspár—Hantos Géza: Főtitkári beszámoló	486
Dr. Ébli György: Ellenőrző bizottsági jelentés	494
Hozzászólás (dr. Csibőnyi József)	496
Osztrogonác János: A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság	498
A bemutatók (Jérome René)	502
Dr. Szemerédy Miklós: Tájékoztató	504
Szabó Jánosné: A debreceni Erdőpuszta parkerdőfejlesztési terve	507
Dr. Lovas Márton: A debreceni erdőpuszta növényvilága	510
Pankotai Gábor: Emlékezés Pfalz Károlyra és egy 100 éves évforduló	512
Dr. Balogh Zoltán: Erdész szemmel Hollandiában	514
Róka monológ (Virágh János)	517
Címkép: A közgyűlés elnöksége	
A hátlapon: Hidrőrűrés mélyültetés a FEFAG bemutatóján	
(Prág Ferenc felvételei)	

СОДЕРЖАНИЕ

Выездная сессия 1988	477
Д-р И. Хернау: Вступительное слово	483
Г. Гашпар-Хантош: Отчет главного секретаря о проделанной работе	486
Д-р Д. Эбли: Отчет ревизионной комиссии	494
Я. Острогонац: Фелш тисовское комплексное лесное предприятие	498
Д-р М. Семерици: История ландшафта	504
Сабо Э-не: План развития дебrecенского лесопарка «Erd шпуста»	507
Д-р М. Ловаш: Флора дебrecенского лесопарка «Erd шпуста»	510
Г. Панкотай: Воспоминания о Габоре Фальце	512
Д-р З. Балог: Глазами лесоведа в Голландии	514

CONTENTS

The 1988 Convention of the Hungarian Forestry Association	477
Herpay, I.: Addressing the Convention	483
Gáspár-Hantos, G.: Report of the General Secretary	486
Ébli, Gy.: Report of the Controll Committee	494
Osztrogonác, J.: The Felsőtisza Forestry and Wood-processing Enterprise	498
Szemerédy, M.: History of the Region	504
Szabó, J. Mrs.: Development Plan for the parkforest Erdőpuszta of Debrecen	507
Lovas, M.: The flora of the Debrecen Erdőpuszta	510
Pankotai, G.: Remembering Gábor Pfalz	512
Balogh, Z.: Holland with a forester eye	514

AZ ERDŐ

AZ ERDŐ — Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. A szerkesztésért felelős: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11. Levélcím: 1860 Budapest, MEM EFH.

Kiadja: a Delta Szaklapkiadó és Műszaki Szolgáltató Leányvállalat, 1093 Budapest, Közraktár u. 4. Telefon: 175-200. Felelős kiadó: BUDAI FERENC főigazgató. Révai Nyomda Egri Gyár-egység, 3301 Eger, Vincellériskola u. 3. Felelős vezető: Horváth Józsefné dr. igazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 20,— Ft. Előfizetés fél évre: 120,— Ft, egész évre: 240,— Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és hírlap Kúkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149. Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Index: 25 508

HU ISSN 0014-0031

VÁNDORGYŰLÉS 1988.

Debrecen, augusztus 12—13.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1988. évi vándorgyűlését számos előzmény után újra Debrecenben tartotta. Mind a közgyűlés, mind az ezt követő szakmai program számos elgondolkodtató elemben bővelkedett. Értékelő volt a múltat és iránymutató a jövőt illetően

A KÖZGYŰLÉS

Viharos egyesületi év után került sorra az 1988. évi közgyűlés. Ha visszafogottabban is, de vihar dúlt az ülésen is. Viharjelzőnek tűnt az elnöki megnyitó, amelynek során újra ígéretet kaptunk az év nagy vitájának teljes nyilvánosságára. A hullámok a főtitkári beszámolóban tarajoztak nagy jelentőségű kívánságokról számot adva. Az ellenőrző bizottsági jelentés a mélyben zajló áramlásokat engedte sejtetni. A jelentéshez *dr. Ébli György* a saját maga részéről még a következőket fűzte:

„Ha áttekintjük az ellenőrző bizottság legutolsó, 1985-ös választása óta eltelt, közel háromévi munkáját, akkor megállapíthatjuk, hogy munkánk egyenletes volt. Látványos dolgok ugyan nem történtek, munkánkhoz a megfelelő segítséget megkaptuk. A tevékenységek és a szervezetek folyamatos megújításának alapvető kívánalmával összhangban azonban, adott időszakonként módot kell adni a választott testületek vezetőinek megújítására is. A mai világban az öt év erre nagyon hosszú lenne. Ezért kérem, hogy az ellenőrző bizottság élén végzett 13 évi munkámra való tekintettel, vegyék tudomásul az elnöki funkcióról való lemondásomat. Megköszönöm a bizalmat, amit ilyen hosszú időn keresztül élvezhettem. Azt, hogy miként végeztem munkámat, önök meg tudják ítélni. Utódomat természetesen a betanulási időszakban — ha igényli — maximálisan segíteni fogom.”

A hozzászólások azután hol növelték, hol pedig fékeztek a morajlást. Az első hozzászóló *dr. Solyos Rezső* volt. Mondanivalóját az ágazatirányítás részéről tolmácsolt köszöntés után három fő törekvés vázolásába sűrítette. Az első a nyilvánossági munka halaszthatatlan szükségességének kielégítése, a második erdészeti politikánk prioritásainak megváltoztatása a változott környezetvédelmi és közgazdasági helyzetben, a harmadik pedig — ami ezzel szorosan összefügg — az ökonómia és az ökológia közötti helyes arány kialakítása. Mindhárom téma bővebb tárgyalására a jövőben minden bizonnyal sor kerül. Végül válaszolva a főtitkári beszámolóban AZ ERDŐ szerkesztését illető megjegyzésekre, felhívta a figyelmet arra, hogy a lap lehetőség az egyesületi tagság, az erdészeti szakközönség megnyilatkozására. Közlésre csak az kerülhet, amit valaki megírt, s ha ez közérdeket, közízlést nem sért, helyet kap a lap oldalain. A szerkesztéstől a tagság hallgatását nem ésszerű számonkérni. AZ ERDŐ az OEE kiadványaként az egyesületi állásfoglalások és az önként vagy felkérésre írt cikkek közlésével szolgálja egyesületünk céljait.

Az egyesületek működését összefogó MTESZ képviseletében *dr. Soós Gábor* ny. államtitkár az erdészeti berkeinkben zajló mozgások és az országos adottságok jó ismeretében, csitítani igyekezett a beszámolóban elhangzottakat. „Egész világ nem a mi birtokunk” figyelmeztetett a költő szavaival... Részleteiben ismertette a szövetség álláspontját a szakmai érdekképviselet tekintetében. Az MTESZ nem kívánja átvállalni a szakszervezetek feladatait. A kö-

zeljövőben kölcsönös tárgyalások alapján kívánja ez irányú terveit körvonalazni, majd vitára bocsátani, s végül a kormányzat elé terjeszteni. Legfontosabb szerepet ebben a hozzá tartozó egyesületek szakmai fejlesztésének elősegítése fogja játszani. Végül a szakma legfontosabb kérdéseiben a személyi ellentétek mielőbbi rendezésével egyértelmű egyesületi álláspont kialakítását kérte, hogy az a legfelsőbb elhatározások, ágazati programok meghatározásához biztos támaszul szolgálhasson.

Rakonczay Zoltán VTKM-miniszterhelyettes rövid felszólalásában emlékeztetett, hogy ő az elmúlt év vitáiban az egyesületi vélemény mellett állt. A szaklapban minden írásnak közlését tartotta szükségesnek, egységes felfogás kialakítása csak a szakmai sarokpontok tekintetében célszerű, de ezek vallását kötelezővé tenné.

Több hozzászólás nem lévén, az elnök *dr. Ébli Györgynek*, az ellenőrző bizottság jelentéséhez fűzött lemondását, határozathozatal érdekében, a közgyűlés elé terjesztette. Ezt érdemeinek elismerése mellett, elfogadták. Az így megüresedett tisztség betöltésére az elnök *dr. Anda Istvánt* hozta javaslatba. Ez a javaslat is egyhangú elfogadást nyert.

Dr. Anda István (45 éves) erdőmérnök, közgazdász az OEE ellenőrző bizottságának újonnan megválasztott elnöke. A Pílisi Parkerdógazdaság gazdasági főigazgató-helyettese. 1967-ben végzett Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen, 1967–76 között a Balatonfelvidéki EFAG-nál dolgozott különböző beosztásokban, 1976-tól jelenlegi munkahelyén és beosztásában. Az OEE-nek 1965-től tagja. 1973–76 között az OEE Keszthelyi helyi csoportjának titkára. 1974-től az OEE választmányának tagja. 1978-tól az OEE gazdaságtani szakosztályának titkára. 1985-től az OEE ellenőrző bizottságának tagja. 1975-ben egyesületi munkájáért Miniszteri dicséretben részesült. Nős, három gyermek apja.

A közbeiktatott szünet után *Osztrogonác János*, a vándorgyűlést rendező erdő- és fafeldolgozó gazdaság vezérigazgatója, az idő erőteljes előrehaladottságára való tekintettel csupán röviden vázolta a gazdaság adottságait, az itt elért eredményeket (írásban közreadott dolgozatát közöljük), majd a kitüntetések következtek.

Bedő Albert-emlékéremben részesült: *dr. Járasi Lőrinc*, *dr. Király László* és *Kozma Károly*.

Kaán Károly-emlékéremet kapott: *Emmer Bernát*, *Kovács Jánosné* és *dr. Szász Tibor*.

Carolus Clusius-emlékérem tulajdonosa lett: *Albert László* és *Kuklis Kálmán*.

Egyesületünk javaslatára a magyar erdőzet fejlődését elősegítő, a szakmai érdekeket magas szinten képviselő, az e téren végzett kiemelkedő egyesületi társadalmi munkásság elismeréseként, a művelődési miniszter a „Szocialista kultúráért” kitüntetést adományozta

Sárvári Jánosnak, az ERTI tudományos titkárának, igazgatási osztályvezetőnek, az OEE helyi csoport titkárának.

A Termelősövetkezetek Országos Tanácsa elnöksége „Kiváló termelősövetkezeti munkáért” kitüntetésben részesítette

Huszár Józsefet, az Ibrányi Rákóczi Mgtsz erdőszét, az OEE nyíregyházi helyi csoport tagját.

A közgyűlés hangulatát befejezésként könnyű esztrádműsor oldotta fel. Ennek során a FAINFORG Vállalat bemutatta az újabban kialakított erdőszet formaruhát. Az egyes darabok általános tetszést arattak.

Az 1988. év Bedő Albert-émlékermesei

DR. JÁRÁSI LŐRINC
erdőmérnök

a miskolci erdőfelügyelőség igazgatója

Erdőmérnöki oklevele megszerzése óta a szakma különböző területein dolgozott nagy szorgalommal és szakértelemmel. Kiemelkedő teljesítményt nyújtott az erdőfeltárás és környezetfejlesztés, valamint az erdőfelügyelet irányítása terén.

DR. KIRÁLY LÁSZLÓ
erdőmérnök

az Erdészeti és Faipari Egyetem
erdőrendezéstani tanszék tanára

Erdőmérnöki oklevele megszerzését követő pályafutásában üzemegységvezető-helyettes, erdőrendező, erdőrendezési és számítástechnikai fejlesztő és szervező. Nagy felkészültséggel vesz részt az erdőrendezési útmutatók és irányelvek kidolgozásában. Jelentős munkásságot fejt ki a felsőfokú erdészeti oktatás keretében az Erdőrendezéstan I–II., a Számítástechnika és Dendrometria, a Fa-terméstan tantárgyak összeállításában diszciplináris kutatási eredmények bevezetésével, — nagy mértékben fejlesztve és gazdagítva ezzel a magyar erdészeti szakirodalmat. Erdőtervezői, erdőfelügyelői és számítástechnikai továbbképzések megszervezője.

Sokat tett Borsod-Abaúj-Zemplén megye közjóléti fejlesztési terveinek elkészítéséért. Nagy szerepe volt abban, hogy az erdőgazdálkodók és az erdőfelügyelők között korrekt, jó kapcsolat alakult ki. Tevékenysége közben mindig úgy törekedett a kompromisszumok kialakítására, hogy abból az erdő kárt ne szenvedjen.

Az OEE erdészettörténeti szakosztályának vezetőségi tagja, ahol aktív munkásságot fejt ki. A szakosztály keretében feldolgozta a zempléni tájak erdőgazdálkodásának és az erdőgazdálkodással kapcsolatos, egyéb tevékenységeknek fejlődési és kialakulási történetét olyan mélységig, amely alapját képezte sikeres doktori értekezésének. Történetkutató munkásságát ma a Bükk fejlődéstörténetével folytatja.

Egyesületi munkássága évtizedeken át kimagasló. Egyik alapítója az erdőrendezési szakosztálynak, majd létrehozta és megszervezte a rendszerszervezési szakosztályt, amelynek elnöke.

KOZMA KÁROLY
erdész

a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság baktalórántházi erdészeti igazgatóság erdészeti igazgatója

Az erdészeti technikum elvégzése után, több mint három évtizedes erdőgazdasági szolgálata alatt nagy szakmai gyakorlatra tett szert. Érdeklődési köre rendkívül szerteágazó, ezáltal munkakö-

re összetett, komplex feladat megoldását jelenti számára: a csemetetermeléstől az erdőművelésen és fahasználaton keresztül a fafeldolgozási ipar által előállított félkész, illetve kész termékig. Szakmai munkáját az új megoldásokra való törekvés, a kezdeményezőkézség jellemzi. Nem lankadó szorgalommal, alapos odafigyeléssel igyekezett megismerni az erdészeti igazgatóság termőhelyi adottságait, amelynek eredményeként az általa létesített jó minőségű erdőültetés és jól kezelt fiatalos több száz hektárja bizonyítja kiváló szakértelmét és szakmaszeretetét.

Az OEE helyi csoport vezetőségi tagjaként kiemelten kezeli az egyesületi munkát. Örömmel ad helyet az OEE központi rendezvényeinek. A környező állami gazdaságok és termelőszövetkezetek szakembereit bevonva az egyesületi életbe szakmai továbbképzés szervezésével igyekszik munkájukat elősegíteni. Baktalórántházán erdészklubot és helytörténeti, valamint szakmai gyűjteményt létesített. Nagy érdemei vannak a vonzó egyesületi klubélet megszervezésében, kialakításában és folyamatos vitelében.

Az 1988. év Kaán Károly-émlékermesei

EMMER BERNÁT
erdész

a MN Budapesti Erdőgazdaság süttöi erdészetének nyugalmazott kerületvezető erdésze

Fő munkaterülete a somlyói kerület volt. Munkájáról tanúskodik több száz hektáros sikeres erdőfelújítás. A somlyói csemetekert vezetőjeként sok millió csemetét termelt meg. A 30 ha-os neszemlyi arborétum kivitelése, a szükséges exóták nagy részének megnevelése, az arborétumban végzett munkák irányítása gondos és lelkiismeretes munkásságát dicséri. Az arborétum országos hírűvé vált. Európa egyik legszebb állomány-szerűen nevelt exotagyűjteménye. A fiatal szakemberek nevelésében élen járt, több gyakornokából kiváló szakembert képzett. Szakmai tudásával, emberi tulajdonságaival tiszteletet és szeretetet érdemelt ki munkatársaitól.

Egyesületi munkásságát az arborétumban szervezett rendezvények, kertészeti szakemberek tapasztalatcseréi és egyéb rendezvények alkalmával a fagyűjtemény lelkes bemutatása, mély szakértelmét és tudást tükröző előadásai jellemzik.

KOVÁCS JÁNOSNÉ
erdőmérnök

Mintegy negyed éve a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság erdőművelési ágazatának dolgozója. Ezt megelőzően hosszú időn át a Szabolcs-Szatmár Megyei MGT SZ Területi Szövetség erdészeti csoportvezetőjeként 57 mgtsz-ben szakirányítási munkát végzett. Munkája, irányítása eredményeként számottevően javult a szakirányított szövetkezetek erdőgazdálkodása. Felszámolta a nevelővágásokban meglévő lemaradást, a felújítási hátralékot. Közreműködött több mint 4000 ha új erdő telepítésében, szervezte a betanított motorfűrészeselek tanfolyama beindítását és sokat fáradozott a termelőszövetkezeti erdészek létszámának növelésében. Az 1982-ben megalakult TOT erdészeti koordinációs bizottság titkáráként eredményesen szervezte meg a TOT keretében a mgtsz erdészeti gazdasági társaságok igazgatóinak és az erdőgazdálkodási főágazatvezetőknek egy hetes továbbképző tanfolyamait, amely tanfolyamokon a továbbképzés témakájában az időszerű tsz erdőgazdálkodás témáit szerepeltette. Szakmai irányító munkáját a mgtsz-ek elismerték, amely egyértelműen a tsz erdőgazdálkodás magasabb színvonalának elérését, eredményességét szolgálta.

Példamutató és sokoldalú egyesületi munkát végez. A helyi csoport propaganda felelőse, az OEE szervezési és propagandabizottságának, az OEE díjbizottságának aktív tagja; a termelőszövetkezeti szakosztályban a szakmai továbbképző munkabizottság vezetője. Munkájának és személyének köszönhető annak a közvetlen kapcsolatnak kiépítése és megteremtése, amely az OEE termelőszövet-

kezeti szakosztály és a TOT erdőgazdasági koordinációs bizottság között folyamatosan biztosított.

DR. SZÁSZ TIBOR
erdőmérnök

az Erdészeti Tudományos Intézet nyugalmazott tudományos főosztályvezetője

A magyar erdészeti kutatás kiváló személyisége. Munkássága úttörő és meghatározó az erdészeti munkatudományban. Az erdei munkások munkakörülményeinek javításában, a fahasználásban, az üzemi és munkaszervezésben jelentős eredményt ért el. A világversenyre fejlődött fakitermelő verseny elindítója. Szakirodalmi munkássága: több mint félszáz tanulmány, öt könyv, három tankönyv. Társ szerzője 19 könyvnek. A „Famunkák szakszerűen” és „Famunkák jó szerszámmal” c. művei névődíjat érdemeltek ki. Kidolgozta az erdészeti óvórendszabályokat, a motorfűrészesek döntési technológiát, kimunkálta a fakitermelésben bevezetett fejvődő döntősisakot.

Az egyesületnek évtizedeken át fáradhatatlan aktivistája volt a fahasználati és a gépesítési szakosztályban. A helyi csoportoknál a szakmai továbbképzés keretében több száz előadást tartott. Jelenleg a budapesti szeniorok bizottságának ügyvezető elnöke, elindítója és szervezője a Bánya-, Kohó- és Erdőmérnök Veteránisszimusok Körének.

Az 1988. év Carolus Clusius-emlékermesei

KUKLIS KÁLMÁN
nyugalmozott gombaágazati vezető

1950-ben szerezte meg gombaszakértői képesítését, majd tagja lett az OEE Mikológiai Társasága jogelődjének tekinthető botanikai szakosztály mellett működő gombász körnek. 1953 óta, nyugdíjba vonulásáig mindennapi kapcsolatba került a gombakereskedelemmel, -értékesítéssel, gombaexporttal, az Erdei Termék Vállalat munkatársa lévén.

1965-től napjainkig tevékeny és aktív előadója a gombaismerő tanfolyamoknak. Elismert, igen jó előadó, aki nemcsak a gombák világában mozog nagy könnyedséggel, hanem kitűnő általános biológiai, botanikai tájékozottsága révén, egészében mutatja be és értékeli az erdők és a mezők gomba-, növényvilágát. Hosszú évtizedek óta vizsgáztatója a gombatanfolyamoknak. 1965 óta a társaság vezetőségi tagja. Társszerzője több gombaismerő jegyzetnek, szabványnak és egyéb

szakanyagoknak. A társaságban nagy figyelemmel kísért, igen sikeres előadásokat tart, az egyesületi élet aktív részese, nagyszámú bel- és külföldi gombász tanulmányút szervezője.

ALBERT LÁSZLÓ
szaktanácsadó

A fiatalabb mikológus generáció kiemelkedő képességű tagja. A gombarendszertan egyes területein magas színvonalú, elmélyült munkát végzett, amelynek eredményeiről gyakran számolt be szakelőadásokban, szakkikkekben. Az OEE Mikológiai Társaságának 1986 óta vezetőségi tagja, aktív szerepet vállalt az újraindult gombaismerő tanfolyamokon. Mikológiai munkássága ígéretes, a gombarendszertanban egyik méltó utódává válhat a ma elő idősebb, nemzetközi tekintélyű mikológus nemzedéknek.

Az OEE elnöksége a CAROLUS CLUSIUS emlékérem adományozásával a rendkívül kiemelkedő, értékes szakmai és társadalmi munkát ismeri el.

Kína rovar- és gombakárosított erdőterülete messze meghaladja az összes erdő-sítettét. Az ismert 3000 rovarfajból 2400 a károsító és különösen az utóbbi években bevándoroltak okoznak gondot. Az amerikai medveszövőt (*Hyphantria cunea*) „fenyősáskának” becézik, 1979-ben fedezték fel északkeleten és megfékezésére kellő tapasztalat hiányában rohamosan elterjedt. A „fenyőráknak” elnevezett pajzstetű (*Hemiberlesia pitysohyla*) 1982-ben Hongkong, Macau felől hatolt be és 1987-ig 430 000 ha területet árasztott el 18 város és körzet területén. A „fenyő-AIDS”-ként közismert *Bursaphelenchus xylophilus* egyenesen kipusztulással fenyegeti Kínában a fenyveseket. Nanjingban fedezték fel elsőnek 1982-ben. Először csak 200, 30–60 éves feketefenyőfa esett áldozatául, de 1987-ben ezek száma már 500–600 ezerre rúgott. Elterjedése ma már több mint 13 000 ha. A károsítók ilyen gyors elterjedésének okát legfőképp az utóbbi évtizedekben telepített erdők elegyetlenségében és a védekezés elmulasztásában látják.

(AFZ 1988. 19. Ref.: Jérôme R.)

Megnyitó

Több erdőt a jövőnkért! — mondja a vándorgyűlés jelmondata. Egy irányzat megfordulását is jelzi ez a mondat. Amíg évszázadokon keresztül az erdő területe csökkent és a korábbi erdőterület mezőgazdasági művelés alá vonása a föld hasznosításának növekedését jelentette, a gépesítés felfutásának korában viszont a mezőgazdaság egyre több területet adott vissza erdőtelepítésre, most pedig a valóságos értékrend helyreállításának időszakában is, biztosan számíthatunk az erdőterület növekedésére, mert az adott esetben ez jelenti a gazdaságosabb megoldást.

Az elmúlt évtizedek világviszonylatban is ismertté és elismertté tették az erdő hármaskörű funkcióját, és különösen felértékelődött az erdő környezetvédelmi és a tájban betöltött szerepe. Az az érzelmi és romantikus viszony, amely az egyes embernek az erdővel való kapcsolatát jellemezte — sokszor a szakemberekére is ez volt a jellemző —, átalakult. Az a felismerés, hogy az erdő funkciói között a nyersanyagtermelés fontos ugyan, de nem biztos, hogy mindig és mindenhol a legfontosabb, különbözőképpen kapott hangot és elismerést az egyes államokban. Az erdő ilyen értékelése következtében az erdővel való gazdálkodás követelményei megnövekedtek, s ezeknek következménye az erdő tulajdonosainál a ráfordítások növekedésében mutatkozott meg. Ugyanekkor Európában általában — velünk ellentétben — az erdészeti üzemek gazdasági helyzete romlott. Ebben a helyzetben a közvélemény Európa-szerte megoszlott a tekintetben, hogy az erdőgazdálkodás a vele szemben támasztott követelményeknek, az emelkedő ráfordítások és a csökkenő vagy alig változó bevételek között, hogyan tud megfelelni.

A hazai közvélemény érdeklődését a sajtóban egyre gyakrabban megjelenő írások mutatták. A szakmai közvéleményben visszhangjuk különböző volt. A szakközönség egy része teljes egészében megalapozatlannak tartotta a cikkeket, amelyeknek véleménye az erdészet jó hírét rombolta, mások részben jogos kritikának, részben túlzásnak tekintették az írásokat, a harmadik rész kivétel nélkül elfogadta a megállapításokat. Bármit gondoljunk is ezekről az írásokról, az vitán felül áll, hogy a társadalom figyelmét ráirányították az erdészetre, amely a telekommunikációban hosszú időn keresztül ritkán és alárendelten jelent meg, s akkor is legtöbbször a vadászat hordozójaként. Mindez annak a következménye volt, hogy csak az erdészet árbevételét és nyereségét értékelték, és sok más országhoz hasonlóan nálunk is figyelmen kívül maradt az erdő nyersanyagtermelésén kívüli haszna, amely pedig ennek többszöröse.

Úgy tűnik, hogy nem használtuk ki — néhány tiszteletre méltó kísérlettel eltekintve — a figyelem ránk irányulását. Most kellett volna az erdészet valódi problémáit közérthetően ismertetni. A bizalmat azonban csak őszinte helyzetfeltárással lehet megnyerni. Nem mi vagyunk az egyetlen népgazdasági ágazat, ahol nem minden úgy sikerült és nem minden úgy történt, ahogy szeretnénk volna, ezért nem kell félni az őszinteségtől. A sikertelenségek elismerése nem a gyöngeség jele és nem a szakma gyalázása. Vannak szép eredményeink is, nincs okunk a kétségbeesésre. *Vannak olyan eredményeink, amelyekre nemzetközi összehasonlításban is büszkék lehetünk!*

Ha az őszinteség és nyíltság helyett a laikus és a szakmai közönség a hibák és tévedések merev tagadásával találkozunk, a bizonyító anyag ugyan az igazat, de csak a féligazságot tartalmazza, elhallgatásokat tapasztalunk, akkor a bizalom nem fog létrejönni, sőt rosszabbnak vélik a helyzetet, mint amilyen az a valóságban.

Meg kell ismertetni a közvéleményt az erdőgazdálkodás sajátosságaival és be kell mutatni, hogy milyen következményei vannak a különböző felfogásban született intézkedéseknek. Amíg ezt nem tesszük meg, addig továbbra sem remélhetjük, hogy az erdőgazdálkodás minden más népgazdasági ágazattól eltérő sajátosságait figyelembe veszik az erdőgazdálkodás népgazdaságon belüli helyének kijelölésénél, és a rá vonatkozó irányítási módszerek és szabályozórendszer meghatározásánál.

Sokszor elhangzik, hogy először belső egységünket kell megteremteni, azután lehet a nyilvánosság elé lépni és bemutatni az erdőgazdálkodást. Nagyon elrugaskodnánk a valóságtól, ha azt hinnénk, hogy egy ágazaton belül a vélemények teljes egysége létrejöhet. Ez azért sem lehetséges, mert az erdőgazdálkodás körülményei és feltételei — a termőhely és a történelmileg örökölt különbözőségek miatt — nagyon eltérőek az ország különböző tájain. Egyes helyeken jól, sőt igen jól prosperálhat, mert ehhez jó alapjai vannak, másutt támogatásra szorul. Egyvalamiben azonban egyetértünk, egyet kell értenünk, ha nem akarunk a legelemibb erkölcsi normákkal szembe kerülni. Ezt az alapvetet a GPB—ÁTB 1985-ben így fogalmazta meg:

„Az erdő a nemzeti vagyon része, azért csak úgy szabad benne gazdálkodni, hogy a társadalom hosszú távú érdeke ne károsodjon.”

Ez az az elv, amelyet a szaknyelv tartamos erdőgazdálkodás néven ismer már csaknem kétszáz éve. és amelyet 1985-ben magas politikai szervünk is magáévá tett. A szakmai közvélemény jelentős része úgy érzi, illetve úgy tapasztalja, hogy ezen elv teljesítéséhez nincsenek biztosítva a feltételek. Ezt a KNEB vizsgálata is megerősíteni látszik. El kell fogadnunk a vizsgálat megállapításait, hiszen következtetése azokra az adatokra épültek, amelyeket erdőrendező-ségi és erdőfelügyelő-ségi kollégáink gyűjtöttek, akikben megbízunk. Ezt a bizalmat az egyesület elnökségi ülésének határozatával is kinyilvánítottuk. Az erdőgazdasági tervezésben a szükségletek kielégítése elválaszthatatlan egységben van a tartamossággal és a gazdaságossággal. Napjainkban olyan fejlesztési tervet készíteni, amely nem vizsgálja meg a tartamosság és gazdaságosság követelményének kielégítését, megengedhetetlen.

A megnyitóban természetesen nem részletezhetem a szerteágazó, bonyolult problémakört. Elnökségi ülés, választmányi ülés és vitanap foglalkozott gondjainkkal, melyeknek összefoglalását és javaslataink megfogalmazását őszre tervezzük. Nem vagyunk könnyű helyzetben. A rövid és hosszú távú érdekek egyeztetése, a vagyonérdekeltség, a nyersanyagtermelés és a feldolgozóipar összehangolása vállalaton belül és kívül, ahogy ez az erdőművelés és a faipari üzemek esetében felmerül, hogyan képes a piacgazdaság az egyensúly megteremtésére és a hosszú távú társadalmi érdek biztosítására stb., mindezek olyan kérdések, amelyeknek elméleti megoldása is vitatott, de hiányoznak a gyakorlati tapasztalatok is.

Legsúlyosabb gondunk a rövid távú nyereségérdekeltség és a hosszú távú társadalmi érdek egyeztetése, ez ősi problémája az erdőgazdálkodásnak. Mutatják ezt *Bedő Albert* szavai is, melyek az Erdészeti Lapok 1882. évi évfolyamának 406. oldalán olvashatók (Bedő Albert, országos főerdőmester: Az erdészeti ügyek közigazgatási kezelése hazánkban):

Dr. Herpay Imre elnöki megnyitót mond

„Az erdőgazdálkodásnál azonban pénzübeli eredménynek egyáltalán nem is szabad egyedül irányadónak lenni, mert hiszen a pénzüvédelem magában igen kedvezőnek is mutatkozik némely viszonyok között, mindazonáltal maga a gazdaság... még éppen túlságosan rossz is lehet.”

Felelősségérzetünk és az egyesület alapszabálya is arra kényszerít bennünket, hogy megfogalmazzuk aggodalmainkat és javaslatainkat a veszélyforrások kiküszöbölésére. Tudjuk azonban, hogy a törvények és rendeletek semmilyen rendszere se képes pótolni a felelősségtudatot. Egyesületünk fontos feladata, hogy olyan légkör, olyan közhangulat megerősítésén fáradozzon, amelyben nem lehet veszélyeztetni a tartamosságot. Ennek érdekében a társadalmi ellenőrzés megerősíthetné az erdőfelügyelőségeket. Nagyobb nyíltság és demokrácia nélkül ilyen légkör nem alakulhat ki, e két kritérium a tartamos gazdálkodás legfőbb biztosítéka.

Az előzőekből úgy tűnhet, mintha az egyesület fő tevékenysége a kritika volna. Igaz, hogy az utóbbi 10—15 évben megoldatlanságuk miatt problémáink álltak az érdeklődés homlokterében, de a tevékenységünkről készített jelentések és lapunk — Az Erdő — számai bárkit meggyőzhetnek arról, hogy eközben hagyományos munkaterületeinket, a szakmai ismeretterjesztést, a műszaki fejlesztés kérdéseinek feltárását, az erdészeti ökonómia gazdagítását, az erdő közjóléti vonatkozásainak, a környezetvédelem és tájrendezés tárgyalását, tapasztalatok közkinccsé tételét, kutatási eredmények terjesztését, az emberi kapcsolatok ápolását változtatlan intenzitással műveltük. Így lett ennek a vándorgyűlésnek is jelmondata a

Több erdőt a jövőnkért!

Szólnom kell még az MTESZ jubileumáról is. Negyven éve jött létre a szövetség, s ennek az OEE alapító tagja volt. A szövetség megsokszorozta az egyesületek erejét és befolyását. Ha a műszaki értelmiség megbecsülése növekedett, a felső vezetés igényt tart véleményünk összegyűjtésére és továbbítására, akkor ez a szövetség munkájának is köszönhető!

Azért jöttünk Debrecenbe, hogy megismerjük a FEFAG tiszteletre méltó eredményeit és például szolgáljon számunkra. A tartamosság körüli vita folytatásának lehetőségét továbbra is biztosítjuk. A jelentések meghallgatása után természetesen mindenkinek joga van elmondani véleményét, de úgy gondolom, hogy itt és most elég lenne annak kinyilvánítása, hogy a vélemények és javaslatok összegyűjtésével a tagság egyetért és az elnökség jóváhagyása után, szükségesnek tartja előterjesztésüket.

Kívánom, hogy ez a vándorgyűlés is erősítse együvé tartozásunk érzését, növelje erkölcsi értékeinket, amelyek nélkül nincs tartamos erdőgazdálkodás. Kívánom, hogy a baráti kapcsolatok megerősödjenek és terebélyesedjenek, mert ez fogja egyengetni a megértést, segít kialakítani a többségi véleményt, amely végül is elérhetővé teheti számunkra jelentőségünknek és sajátosságainknak megfelelő helyünk és a tartamos erdőgazdálkodás feltételeinek biztosítását.

GÁSPÁR-HANTOS GÉZA:

Főtitkári beszámoló

Egyesületünk ötödik alkalommal tartja közgyűlését Debrecenben. Először 1868 szeptemberében, amely az alakuló ülést követő második közgyűlés volt. A 120 éve megtartott közgyűlés az akkori erdőgazdálkodás bírálatával, gondoljaival foglalkozott. *Wagner Károly*, az akkori másodelnök, az önálló — mezőgazdaságtól függetlenített — erdőgazdálkodás érdekében szólalt fel, záró szavai a következők voltak:

„csak azt kívánjuk, hogy az erdőnek is megadassék, ami az övé, s hogy szabad és korszerű fejlődésének útjában semmi ne álljon”.

Mivel az erdőgazdálkodás értékelése Debrecen várost igencsak elmarasztalta, keményen bírálta, a város előljárói annyira megneheztek, hogy több mint 70 évre „kitagadták” egyesületünket a városból. Erről a közgyűlésről AZ ERDŐ 1986. áprilisi és az Erdészettörténeti Közlemények XVI. száma nyújt bővebb felvilágosítást. 1939-ben — az akkori, nehéz történelmi időkben — Debrecen, amely város egész történetében mindig a független nemzeti élet jogait és elszántságát hirdette, volt házigazdája közgyűlésünknek. A titkári jelentés zárszavai:

„Az Országos Erdészeti Egyesület — mint a világ legrégebb erdőgazdasági érdekképviselője — büszke a múltjára, mert mindig csak ügyet, igaz magyar ügyet szolgált, és bizalommal néz a holnap elébe, mert töretlenül hisz tagjai kötelességteljesítésében és a magyar erdők örökkévalóságában.”

A felszabadulás után az 1962. évi közgyűlés a szokásosnál ünnepélyesebb keretek között zajlott. Ez alkalommal ünnepelték az egyesületben tömörült szakemberek a magyar erdészeti szakirodalom keletkezésének, az egyesület szakfolyóiratának, az Erdészeti Lapoknak századik alapítási évfordulóját. Az 1977. évi közgyűlés jelmondata „Az erdők a társadalomért” volt, és a jelmondat jegyében a résztvevők figyelmébe ajánlotta az erdők társadalmi-gazdasági fejlődésében elfoglalt szerepét, utalt egyesületünk felelősségteljes közreműködésére a megváltozott körülmények között, új erdőgazdaságpolitikai

irányelvek kialakításában. Mai közgyűlésünknek jelmondata az erdőgazdálkodás további fejlesztésére, erdeink mennyiségi és minőségi gyarapítására anyagiakban bővebb, környezetünkben egészségesebb jövő érdekében végzendő feladatainkra utal.

*

Mielőtt rátérnek a beszámolóra, még egy évfordulóról kell megemlékezni. 40 évvel ezelőtt, 1948. június 29-én ült össze 14 tudományos egyesület, mintegy 9500 műszaki szakember képviselőjében — közöttük az Országos Erdészeti Egyesület — a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének alakuló kongresszusára. Az MTESZ létrehozásának egyik fő célja az volt, hogy lehetőséget teremtsen az egyesületekben addig elszigetelten végzett munka koordinálására, közéleti fórumot biztosítson a szakembereknek, és egyben ezen nagyon fontos társadalmi csoport — a műszaki értelmiség — *érdekvédelmét* kellő súllyal érvényre juttassa. Az MTESZ létrejöttével olyan szervezet jött létre, amelyben a szakemberek tudnak és képesek egyéni és társadalmi érdekek megvalósításáért tevékenykedni. Az MTESZ fennállása óta mindig meggyőződéssel hangoztatja: *gazdasági és társadalmi fejlődésének kulcskérdése a műszaki fejlődés*. Sajnos az 1948-ast követő évek nem kedveztek ezeknek a törekvéseknek. Ki tudja, hány jó szándékú, szakmailag megalapozott, objektív javaslat készült az egyesületekben és az MTESZ-ben a gazdasági vezetés számára, és hogy hány maradt belőlük a fiókban?

Jelentős minőségi változást hozott a szövetség életében, hogy 1983-ban az Elnöki Tanács társadalmi szervvé nyilvánította. A szakemberek mozgalma helyet kapott a politikai munkamegosztásban, az MTESZ véleményét egyre gyakrabban kikérték a döntés-előkészítés folyamatában is, és intézményes lehetőséget kapott ahhoz, hogy érdemben fellépjen a tudás becsületének, a minőségi alkotómunka társadalmi rangjának helyreállításában és további növelésében. A ma 33 tudományos egyesületet, ezekben a mintegy 170 ezer szakembert tömörítő MTESZ 40 éves munkájáról, eredményeiről és további feladatairól a decemberi, jubileumi ülés után, szaklapunkban adunk részletes tájékoztatást.

*

Ezután rátérnek az elmúlt egyesületi év munkájának, gondjainak eredményeinek és jövő évi feladatainak ismertetésére.

Bár a korábbi években is a magyar erdőgazdálkodás fejlődésének elősegítése állt az egyesületi munka középpontjában, az elmúlt évben kiemelten a *mai erdőgazdálkodás problémáinak feltárása, a kibontakozás útjának keresése* jellemezte munkánkat. Szinte nem volt olyan központi, szakosztályi, szakbizottsági vagy helyi csoportos rendezvény, amelyen — annak tárgyától függetlenül vagy függetlenül — ne merültek volna fel a hazai erdőgazdálkodás időszerű kérdései, a kisebb területegységek, erdőgazdaságok, megyék helyi problémái. A központi rendezvények ez évben szinte kizárólag a tartamosság, a minőségi erdőgazdálkodás, a közgazdasági szabályozás, fahasznosítás átfogó és részletkérdéseit tűzték napirendre, vitatták meg.

A helyi csoportok titkárai részére tartott értekezleten igen határozottan szólították fel a résztvevők az egyesület vezetőit, emeljék fel szavukat a tartamos erdőgazdálkodás biztosításának érdekében. Az egyesület vezetősége ezután elnökségi ülésen, választmányi ülésen, majd egy külön vitanapon tárta fel

aggályait, kérte a tagság állásfoglalását, véleményét és javaslatait. A viták igen szélsőségesek voltak a „minden jól van”, „sikerágazat vagyunk” megnyugtató megállapítástól a „rablógazdálkodás” minősítésig. Ugyancsak nagyon változatosak, sokszínűek a javaslatok, amelyekben a mai problémák megoldását vélik tagtársaink.

Elnökünk megnyitójában már említette, hogy egyesek szerint előbb belső egységünket kell megeremteni. Én is hallottam olyan véleményt, hogy az OEE nem vitapartner, mert nincs egységes álláspontja, egyhangú javaslata. Magam is azon a véleményen vagyok, mint amin elnökünk: annyira eltérők az erdőgazdálkodó egységek termelési feltételei, annyira eltérő az erdőgazdálkodás különböző beosztásaiban dolgozó szakemberek érdekeltsége, hogy minden tekintetben belső egységre törekedni hiábavaló és vétek. Láttuk már — sajnos elég gyakran —, mit jelent a formai teljes egység, a látszategyetértés, amikor nincs ellenvélemény, nincs kritika, nincs alternatív javaslat. Láttuk, hova vezet a gazdálkodásirányítás diktatórikus jellege. Nekünk, mint egyesületnek — igenis fel kell tárnai a különböző álláspontokat, véleményeket, javaslatokat és azokat a realitások figyelembevételével továbbítani kell az illetékes szervezetekhez. Az egységes véleményt hiányolókkal szemben bátran merem állítani — és ebben az elmúlt évben elhangzottak megerősítettek —, hogy az erdőgazdálkodás alapvető kérdéseiben egyesületünk tagsága igenis egységes!

Egységesen vállaljuk, hogy az erdőben a tartamosság korszerű (szükséglet — tartamosság — gazdaságosság) szemlélete alapján kell gazdálkodni. Nincs külön ma és jövő, nem lehet csak a ma, de nem lehet csak a jövő érdekében munkálkodnunk.

Egységesek vagyunk abban is, hogy a jövő generációk szebb jövője érdekében bővített újratermelést kell folytatnunk. Nemcsak rövid és közép, hanem hosszú távban is ökonomiailag és ökológiailag értékesebb erdőket kell felnevelnünk.

Ugyancsak egységesen egyetértünk abban, hogy közgazdasági környezetünket, szabályozórendszerünket úgy kell javítanunk, módosítanunk — nyíltan harcolva az erdő sajátos termelési viszonyaira tekintettel az általánostól eltérő szabályozásért —, hogy azok a lehető legjobban szolgálják a tartamosság és a bővített újratermelés feltételeit.

Talán nem teljes sikerrel, de igen jelentős többséggel egyetértünk abban, hogy ágazatunk erdész szakképzettségű vezetőt kapjon, aki erdész hivatástudattal rendelkezik, aki szem előtt tartja a társadalomnak erdővel szemben támasztott, hosszú távú érdekeit és tisztában van az erdőgazdálkodás elméleti kérdéseivel.

Természetesen vannak kérdések, amelyekben nem vagyunk egységesek. Ilyen például az erdőtervezési rendszer, az erdőfelügyelet munkamódszere és hatékonysága, az Erdőfenntartási Alap rendszere, a faipari fejlesztés és még sorolhatnám a kérdéscsoportokat. De ez így van rendjén, minden eltérő véleményt, javaslatot meg kell ismernünk, értékelnünk kell és a legjobbnak ítéltet, az egész ágazat számára az optimálisat leginkább megközelítő javaslatot kell támogatnunk akkor is, ha nem teljes az egyetértés.

Az év összes rendezvényét nem kívánom felsorolni. Azok és az azokon elhangzottak — hol bővebben, hol rövidebben — megtalálhatók az egyesületi közlemények rovatában. (Mármint azok a rendezvények, amelyekről a titkárság tájékoztatást kapott. Én 50%-ra becsülöm a bejelentések arányát.)

A sok, igen jól sikerült rendezvény közül jelentős bel- és külföldi visszhangja volt az októberi „Erdő a változó világban” c. konferenciának, ahol neves bel- és külföldi szakemberek tartottak előadásokat a világban végbement változásokról, azok erdőre gyakorolt hatásáról, a környezetgazdálkodásról, a mai kor erdőgazdálkodásáról. Kedves színfoltja és nagyon tartalmas

rendezvénye volt egyesületünknek az *erdésznők országos találkozója* a több mint másfél száz résztvevővel, hogy feltárja az erdészpálya és a női hivatás kapcsolatát. Igen élenken vitatta erdőgazdálkodásunk helyzetét, igazolva, hogy női hivatásukkal azonos értékű az erdész-hivatásérzetük.

A *gazdaságtani szakosztály* kétszer is foglalkozott a ma olyan nagyon aktuális kérdéssel, mint az erdővagyon, erdőérték-számítás, erdőfenntartási járulék. Az *erdőművelési és fahsználati szakosztály* a tölgypusztulás ökonómiai és ökológiai hatását vitatta és állásfoglalást alakított ki *teljes egyetértésben*. (Az állásfoglalást továbbítottuk az Erdészeti Hivatal felé és az egyesületi közleményekben is megjelentetjük.) Az *erdőrendezési szakosztály* az erdők egészségállapot-felvétele és változásvizsgálata módszerét vitatta meg és mutatta be. A *gépesítési szakosztály* — egyik legaktívabb szakosztályunk — több rendezvényen tárgyalta az egyes szakterületek gépesítési problémáit, az erdész-gépész képzést. A szakosztályok, szakbizottságok mellett a helyi csoportok is igen aktívan tevékenykednek, munkájukról az egyesületi közleményekben adtunk tájékoztatást.

A jövő évi munkánk során tovább kell vizsgálni és elemezni erdőgazdálkodásunk helyzetét, fel kell tárnunk a fejlődést nehezítő, akadályozó tényezőket és ezek ismeretében most már meg kell határozni azokat a feladatokat, amelyek elősegítik ágazatunk fejlődését. Ehhez nemcsak viták, hanem bizottsági munka, megalapozott javaslatok kellenek az erdőtervekben meghatározott feladatok mikénti elvégzésére, lehetőségek mikénti hasznosítására. Az egyesület erdőgazdálkodás fejlesztését elősegítő munkájának zárószavául ugyanazt a mondatot tartom legfontosabbnak ma is, amit tavaly:

ne az utólagos kritika, hanem a közösen meghatározott feladatok végrehajtására összpontosított akarat jellemezze egyesületünk tevékenységét.

*

Jelentésemet az egyesület *érdekvédelmi tevékenységével* folytatom. Az MTESZ és ezen belül egyesületünk is, egyik legfontosabb feladatának tekinti a műszaki értelmiség érdekvédelmét. Bár bizonyos eredményeket már elértünk, ez mind az összes értelmiségire vonatkoztatva, mind ágazatunk műszaki értelmiségének munkahelyi és társadalmi presztízsére nézve, még most sem kielégítő. Az ágazati elv alapján szerveződő szakszervezet nem képes a reálértelmiség érdekvédelmét teljeskörűen ellátni. Még ma sincs kellőképpen elismerve a *műszakiak értékteremtő munkája*, kiemelten *jelentős szerepe a gazdasági megújulásban, a műszaki-tudományos szempontok fokozott szerepe a társadalmi-gazdasági döntésekben*. Amennyiben elfogadjuk a műszaki értelmiség érdekvédelmének szükségességét, a megoldást illetően az látszik indokoltnak, hogy az MTESZ és a benne tömörülő egyesületek felvállalják az *egész magyar reálértelmiségi réteg érdekvédelmét*. (Nem csak az egyesületek tagjaira értelmezve.) Ez egyaránt szolgálná a reálértelmiség érdekeit, az MTESZ munkájában szükséges továbbfejlődést, az egyesület tekintélyének és társadalmi bázisának kiszélesítését.

Van olyan vélemény is, hogy ismét létre kellene hozni az önálló mérnök-szakszervezetet. Ezzel nem érthetünk egyet, mert ez a szakszervezet a tagjaira szűkítené le az érdekképviselőt, így kimaradna a műszaki fejlesztést segítő és az értelmiség alkotómunkájának megfelelő feltételeit szorgalmazó tevékenység.

Mit tett egyesületünk az erdészeti műszaki értelmiség eredményesebb érdekvédelmében? A szociálpolitikai (szociológiai) bizottság részletes tájékoztató

jelentést készített az erdészeti műszaki értelmiség helyzetéről. A jelentést még ez évben megvitatja az elnökség és a vitában elhangzottak kiegészítésével, megküldi a MEDOSZ-nak és az EFH-nak. Ugyancsak felmérte a szociálpolitikai bizottság az erdőmérnökök lakáshelyzetét (AZ ERDŐ, 1988. 3.), beszámolt az erdőmérnök-kutatás eddigi megállapításairól (AZ ERDŐ, 1988. 6.) és megkezdte az erdőrendezésben dolgozó műszaki értelmiség helyzetének vizsgálatát, összehasonlító elemzését az 1974. évi felmérés adataival. Az erdésznők helyzetét az erdésznők országos találkozóján mérték fel lelkes soproni tagtársaink (AZ ERDŐ közölni fogja).

Igen fontos feladata egyesületünknek, hogy csatlakozzon az MTESZ érdekvédelmi munkájához, mielőbb alakítsa meg az érdekvédelmi bizottságot, dolgozza ki új programját a reálértelmiség társadalmi presztízsének és teljesítményeinek növelésére, rétegérdekeinek védelmére.

Ebben a kérdéscsoportban szeretnék röviden az *ifjúsági bizottság* munkájáról szólni. Az ifjúsággal való foglalkozás, az ifjúság aktivizálása nem csak nekünk, minden szervezetnek, egyesületnek problémája. A munkahelyi beilleszkedés, a családalapítás, az induló fiatalok anyagi gondja, esetenként a lakásszerzés kilátástalansága elvonja a fiatalokat a közösségi élettől. Nehéz olyan programot szervezni, amely leköti a fiatalokat, növeli a szakmai együvértartozás érzését, és szakmi fejlődésüket is elősegíti. Az ifjúsági bizottságunk is keresi az új utat, az értekezletszerű rendezvények mellett programjába iktatta az erdőhöz kapcsolódó sportágak népszerűsítését, versenyek szervezését. Sajnos a téli sífutóversenyt hó hiányában nem tudtuk megtartani, de a nyár elején Sopronban rendezett *tájékozási futóverseny* több mint 100, lelkes résztvevője, a verseny kitűnő hangulata igazolta a bizottság kezdeményezésének helyességét. Ezúttal is köszönöm a mátraiak meghívását a jövő évi tájékozási futóversenyre. Javaslom — amint az a nemzetközi erdész sporteseményeken már bevált —, esetenként könnyebb, rövid, aktuális szakmai programot is iktassunk a sportrendezvényekhez. Egyidejűleg felkérem a szociálpolitikai bizottságot, hogy vegye munkatervébe a fiatal műszaki értelmiség újabb helyzetfelmérését és készítsen javaslatot a fiatalok helyzetének javítására az ágazaton belüli lehetőségek felhasználásával.

Mielőtt rátérnék a következő kérdéscsoportra, szaklapunkkal, AZ ERDŐ-vel kapcsolatban két észrevételt szeretnék elmondani. Az egyik lapunk anyagi helyzete. Mint ismert, a lapot tagságunk a tagdíj ellenében kapja. 1984 óta a befolyt tagdíj nem fedezi a lap előállítási költségét. 1988-ban a tervezett 1300 ezer Ft tagdíjjal szemben az 1600 ezer Ft-ot is meg fogja haladni a lap előállítási költsége. Egy lap ára a DELTA 1988. évi költségvetése szerint 26,— Ft, az egy lapra eső tagdíjbevétele 18,— Ft. A jogi tagdíjak és egyéb egyesületi bevételek (szakértői tevékenység) gyakorlatilag változatlanok, alig fedezik az egyesület működési költségeit, így azokból a lap támogatására a jelenleginél nagyobb összeget nem tudunk fordítani. Az alapszabályok 18.05 pontja szerint: „Az elnökség és a vezető tisztségviselők kötelessége AZ ERDŐ megfelelő színvonalon való fenntartását minden rendelkezésre álló eszközzel biztosítani. A lap esetleges megszűnéséhez közgyűlési határozat szükséges.” Gondolom ez utóbbi nem lehet célunk, két megoldás lehetséges: a tagdíjak 30—40%-os növelése, az egyesület egyéb bevételeinek növelése vagy a lap terjedelmének, példányszámának hasonló arányú csökkentése. E kérdésben az elnökségnek még ez év őszén döntenie kell.

A másik észrevétel. Egyes tagtársak úgy vélik, hogy szaklapunk nem felel meg az alapszabályok 18.04 pontjában támasztott követelményeknek, mely szerint: „Az egyesületi kiadványoknak elsősorban az egyesületi célok megvalósítását és az egyesületi élet fejlesztését kell szolgálniuk”. Véleményük szerint a lap inkább a hivatalos álláspontot képviseli, kevés teret enged az eltérő véleményeknek, hiányoznak az egyesületi állásfoglalások, az egyesületi rendezvények ismertetése rövid, tartalmi mondanivalójuk alig van. Az észrevétel csak részben igaz. Egyrészt magam is többször hivatkoztam szaklapunkban megjelent írásokra, másrészt a szerkesztőbizottság csak a beérkezett cikkeket, csak a beküldött igen szűkszavú tájékoztatókat tudja közölni. Az észrevételeket az elnökség és a szerkesztőbizottság legközelebbi ülésén megvitatja.

*

Egyesületünknek igen kiterjedtek a kapcsolatai. Az egyesületi élet megújult, a régi és az új egyesületek keresik a kapcsolatokat, keresik a véleménycseréket, összefogásra, közös munkára ösztönöznek. Új kapcsolataink a városszépítő egyesülettel, a környezetvédelmi egyesületekkel alakultak ki, illetve folyamatban vannak a kapcsolatfelvételek. Nagyon jelentősnek tartom a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság megyei és városi szervezeteinek nyitását a számítógép-technika iránt érdeklődő fiatalok előtt. Kérem a helyi csoportok és az elektronikai koordinációs bizottság vezetőit, hogy segítsék elő a kapcsolatok felvételét. (Felhívás AZ ERDŐ szeptemberi számában.) Régi kapcsolataink is fejlődtek. Az OMBKE-vel meglévő, igen régi és nagyon mély kapcsolatunk új színfoltja az ez év februárjában megalakult „veteranissimusok köre”, amely abból a célból alakult, hogy a bányász, kohász és erdész szakok együvé tartozásának gondolatát megőrizzék, a selmeci, soproni és miskolci hagyományokat táplálják, elősegítsék a múlt idősakra vonatkozóan a három testvérszak történetének feltárását a későbbi utódok számára.

Az MTESZ további tagegyesületeivel kapcsolataink jók. A biológusokkal közösen kívántuk szervezni az „Erdőpusztulás biológiája” c. nemzetközi konferenciát, melyet sajnos a belföldi érdektelenség miatt egyelőre el kellett halasztanunk. A Faipari Tudományos Egyesülettel, mint szakmánkhöz legjobban kapcsolódó egyesülettel, együttműködésünket ki kell bővíteni és a komp-

lex fahasznosítás fejlesztésében szorosabban kell együttműködnünk. A MEDOSZ-szal kapcsolatunk jó, ez év tavaszán szűkebb vezetői szinten egyeztetünk és egyetértettünk ágazatunk helyzetének értékelésében, a műszaki értelmiség érdekvédelmében és az ágazati vezetés kérdésében.

Az EFH-val kapcsolatunk korrekt, a véleményeltéréseket nyílt, őszinte vitákban kívánjuk továbbra is tisztázni, észrevételeinkkel, kritikáinkkal *az ágazat fejlesztését kívánjuk elősegíteni*. Kérjük a hivatalt, hogy munkájában gyakrabban és több, kisebb kérdésben is kérje ki és vegye figyelembe az egyesület — mint az Elnöki Tanács által társadalmi szervvé nyilvánított MTESZ tag-egyesülete — véleményét, javaslatát, meghatározott feladatok végrehajtására összpontosítsuk tevékenységünket. Szeretnénk, ha a hivatal — bízva az egyesület tagjainak szaktudásában és szakmaszeretetében — tanulmányok, vizsgálatok, elemzések, tervek készítésével bízná meg egyesületünket (ezzel a lehetőséggel igen sok főhatóság, intézmény él), így az egyesület részesévé válna az erdőgazdálkodás irányítása felelősségének, magáénak érezné a feladatokat, nőne az egyesület presztízse mind a főhatóságok, intézmények, mind a tagság szemében. Egyidejűleg a becsülettel elvégzett munka eredményéből, szerényen ugyan, de egyesületünk is részesedhetne.

Az MTESZ célját és lehetőségét bevezetőmben értékeltem és egyetérték azzal, amit *dr. Tóth János* MTESZ-főtitkár mondott, hogy „ha nem lenne, ki kellene találni”. Az MTESZ kapcsolattartó, szakmai irányító és koordináló tevékenysége nélkülözhetetlen. Így úgy gondolom — e tekintetben kapcsolataink jók, értékeljük az MTESZ irányító, érdekképviselő munkáját. Nem ennyire felhőtlen a kapcsolat gazdasági területen. Egyesületünk egyre romló anyagi lehetőségeit növekvő mértékben terhelik az MTESZ — indokolt, néha vitatott — költségei, intézkedései esetenként bürokratikusnak tűnnek. Központosított pénzeszközök újrafelosztásában még hatnak a szubjektív megítélések.

Nemzetközi kapcsolatainkban bizonyos stagnálás, esetenként visszafejlődés tapasztalható. A visszaesés különösen a szocialista országok esetében jellemző. A korábban gazdag együttműködési program egyre csökkent, egyre szegényedett. Egyedül a bolgár egyesülettel folyamatos a devizamentes tanulmányutak cseréje, a többi szocialista országgal szinte a kapcsolat is megszakadt. Ez évben átvette az MTESZ a FENTO (a szocialista országok műszaki és tudományos szervezeti szövetsége) titkárság teendőit. Egyelőre nagy csend van, de — remélhetőleg — folynak az előkészületek egy *megújuló nemzetközi együttműködés mechanizmusának kialakítására*. Itt nagyon igényeljük az MTESZ közreműködését, mert a kapcsolatot közvetlenül a szocialista társegyesületekkel nem tudjuk felvenni. Kapcsolat csak az MTESZ és a külföldi társegyesület központi szervén keresztül tartható.

A nem szocialista országokkal kapcsolataink, ha szerényen is, de növekedtek. A beutazó szakturizmus, ha nem is fogja elérni az 1986. évi, igen magas szintet, devizabevételünk meg fogja haladni a múlt évit (Ausztriából vadaskert-tulajdonosok és méhészek, Svájcból, Svédországból erdészszakemberek részére szerveztünk szakmai tanulmányutat és még nyugatnémet és jugoszláv csoportok útját készítjük elő). Az 1986. évi, magas devizabevételünk jelentősebb kiutazásokra adott lehetőséget ez évben: Pannónia napok, Jugoszlávia, 5 fő; Hollandia, tanulmányút, 12 fő; két NSZK tanulmányút, 40 fő; Milánó, faipari kiállítás, 2 fő; Európai Nemzeti Parkok Szövetségének közgyűlése, Belgium, 1 fő; különböző kisebb konferenciákon 8 fő, az egyesület képviseletében az osztrák szövetségi, a burgenlandi és a tiroli közgyűléseken 6

fő vett részt. Az év második felében képviseltetjük magunkat az NSZK egyesszületi közgyűlésén, biztosítjuk a devizát a klagenfurti faipari vásárra, a IUFRO szakosztályülésére, egy kanadai tanulmányútra és további, vállalati szakmai tanulmányútra. Az 1988-ban felhasználásra tervezett deviza meghaladja az 1 millió forintot. A központilag szervezett külföldi kapcsolatok mellett jelentősök a helyi csoportok, szakosztályok kapcsolatai. Külföldi előadókat hívtak meg, külföldi szakmai csoportokat vezettek és láttak vendégül és több külföldi tanulmányutat szerveztek.

Népgazdaságunk és ágazatunk szakmai fejlesztése megköveteli a közvetlen környezet és a távolabbi országok eredményeinek, a legkorszerűbb technológiáknak, rendszereknek megismerését, a tapasztalatok hazai hasznosítását. Ezért célunk a külföldi kapcsolatok mindkét irányú növelése. Kiutazási lehetőségeink növeléséhez egyrészt fel kell újítani a kapcsolatokat a szocialista országok társegyesületeivel — másrészt növelni kell devizabevételeinket. A nemzetközi kapcsolatok bizottsága — most, hogy elkészült a régen várt, a magyar erdőt bemutató füzet — levélben és programjavaslattal keresi meg korábbi partnereinket, vélhető új kapcsolatlehetőségeket. Ezúton kérem azon tagtársaimat, akik hivatali, rokonai vagy baráti kapcsolatokkal rendelkeznek, propagálják, ajánlják egyesületünket. Az ország bármely részén, szakmánk minden területén szívesen szervezünk tanulmányutakat, kibővítve a táj kulturális értékeinek bemutatásával. A devizabevétel jelentős részét visszajuttatjuk az illetékes szakosztályhoz, helyi csoporthoz.

Mielőtt befejezném, a műszaki szakértői tevékenységről, annak új értelmezéséről, előnyös adózásáról szeretnék röviden tájékoztatást adni. Korábban már szó volt egyesületünk kedvezőtlen anyagi helyzetéről. Ennek javítására a legkézenfekvőbb kiút a szerződéses munkavállalás, a szakértői tevékenység fokozása. Az egyesülettel végeztetett szakértői munka előnye többoldalú. A megrendelő a legjobb szakemberek bevonásával készített tanulmányt, elemzést stb. kap. Az MTESZ-nek vagy egyesületeinek szakértőire ugyanazok az adókedvezmények vonatkoznak, mint az állami szakértői névjegyzékben szereplő személyekre, vagyis adóköteles jövedelemként 200 ezer forint bevételig a bevétel 35%-át kell számításba venni. És végül segíti egyesületünk anyagi helyzetét a felszámítható rezszi és szerény nyereség. A műszaki szakértői tevékenység új értelmezését a Delta Impulzus részletesen ismerteti, de a közeljövőben AZ ERDŐ-ben is megjelenik az elvi tájékoztatás és a szakértői tevékenység lebonyolításának rendje.

*

Beszámolómba befejezéseként összefoglalva megállapítható, hogy egyesületünk ez évben is szolgálta a magyar erdők fejlesztését és képviselte az erdészeti szakemberek érdekeit. Ez évre nem a rendezvények számának és a résztvevők létszámának növekedése volt a jellemző, a tagság a nyílt vitákban igen aktívan vett részt, igen sok és hasznos észrevételt, véleményt és javaslatot juttattak a vezetéshez, amelyek feldolgozása folyamatban van.

Megköszönöm mindazoknak, akik az elmúlt évben — felismerve az egyesület cselekvésének szükségességét és jó szándékát — támogatták munkánkat. Kérem, hogy a továbbiakban még jobban használjuk ki az egyesületi fórumokat, hogy — a ma igényeinek kielégítése mellett — legyen több és jobb erdők a jövőben, hogy a kitermelt fakészletünket maximálisan hasznosítsuk, hogy jól felkészült, a legújabb szakmai ismeretekkel és szakmaszeretettel rendelkező, munka- és szociális körülményeivel elégedett erdészeti szakembereink legyenek az előttünk álló feladatok megvalósításának biztosításában.

Ellenőrző bizottsági jelentés

Amikor az egyesület ellenőrző bizottságának elmúlt évi munkájáról beszámolunk az éves közgyűlésen részt vevőknek, akkor egy középtávú időszak összefüggő részeként kell munkánkat értékelni.

Egyesületünk az MTESZ, tágabb értelemben véve az országos célok minél jobb megvalósításáért dolgozott, s hogy milyen sikerrel, az a főtítkári beszámolóból ismert. Tény az, hogy a belső szakmai viták fellángolása, nyilvánosságra kerülése az elmúlt időszakra jellemzővé vált, de egyesületünk ettől függetlenül az alapszabályokban előírtaknak megfelelően dolgozott. Úgy érezzük, hogy e sommás megállapítást alátámasztja az a tény, hogy az alapszabályokat betartottuk, bár ez többször okozott belső feszültséget, megőriztük munkánk társadalmi jellegét, az egyesületi pénz- és vagyongazdálkodás szabályszerű volt, az egyesületi fegyelem nem romlott.

Az egyesület alapszabályait utoljára 16 éve, 1972. augusztus 12-én, a taitai közgyűlés keretében módosítottuk. Egyrészt azóta hosszú idő telt el, másrészt az MTESZ is 1986-ban korszerűsítette alapszabályait, ezért javasoltunk mi is egy aktualizálást, korszerűsítést. Az általunk szükségesnek vélt változtatásokat leírtuk, illetve kétfelé bontottuk: egyrészt egy alaposabb átdolgozás szükséges, ezért egy szerkesztőbizottságot kellene megbízni az előkészítéssel, másrészt az egyesület működését befolyásoló, kisebb módosításokat már most végre kellene hajtani, azokat célszerű minél előbb életbe léptetni (pl. gazdasági bizottság létrehozása, az elnökség feladata és működési rendje stb.).

Az elmúlt év tapasztalata igazolta azt a korábbi, helyes MTESZ-döntést, hogy a tageszerveletek ellenőrző bizottsági vezetői egyben az MTESZ EB tagjai is. Jobb áttekintést kaptunk így az MTESZ-ről, összehangoltabbak az ellenőrzések, tudjuk az MTESZ-igényeket, ezekhez lehet időben igazodnunk, nőtt az informáltságunk.

*

Az egyesületi elnökség, választmány alapvetően munkaterve szerint végezte feladatát. A helyi csoportok munkájában — de a vezető testületekben is — érződik az emberek megváltozott életritmusa, a párhuzamosság az egyesületi és a vállalati munkában, az új követelmények és a régi szemlélet összeütközése. A helyi csoportok kapcsolata az MTESZ más területi szerveivel általában jó, eredményes, kisebb feszültség ott, azon területeken található, ahol az MTESZ megyei szervezetén belül több erdészeti jellegű helyi csoport működik.

Az elmúlt időszakban áttekintettük az egyesület által szervezett, ún. *szakmai turizmus* tapasztalatait. Erről összefoglalóan elmondható, hogy az egyesületünk 1987-ben 8 csoportot fogadott, a tervezett 513 fő helyett 364 fő vett részt a rendezvényeken. A résztvevők döntően nyugati országokból jöttek, összesen 6 fő vett részt ún. devizamentes csere alapján. Az MTESZ az elő-, illetve utókalkulációkat ellenőrizte, azokat rendben találta, egyébként is a pénzügyi lebonyolítását az MTESZ végezte. Az elszámolások a rendezvényt követően, átlag 4 hónapon belül megtörténtek, a tervezett 24⁰/₀-os eredményt realizáltuk. A rendezvények tervezését célszerű pontosítani, és hogy visszacsérés ne legyen, az operatív, a szervezőmunkát erősíteni kell.

A vállalkozások kezdeti lendülete alábbhagyott, a nagy reményű beindítása az egyesület számára remélt anyagi előnyöket egyelőre nem hozta meg. Ennek több oka lehet, de nyilván szerepe van ebben a gyengébb szervezőmunkának, az emberek leterheltségének, illetve — azt hiszem — a gazdálkodó egységek is megragadnak minden elvégezhető feladatot, csökkent az érdeklődés is.

Az ellenőrző bizottság feladatát képezi az egyesület *pénz- és vagyongazdálkodásának* ellenőrzése is. Itt külön ki kell hangsúlyoznom az alapszabályok 9,012 pontjában is deklarált „ellenőrzést”. Nem teljesen helyes az, hogy tevékenységünk során a működéshez szükséges bevételek megszerzésével is egyre többet foglalkozunk, vagy egyes kiadási tételek lefaragását várják el tőlünk. Ilyen nagyságrendű költségvetésnél már tényleg kell a társadalmi segítség, hiszen a pénz előteremtése, helyes elköltése ilyen nagy összegeknél az alkalmazottak energiáját lassan meghaladja. Ezért is javasoljuk azt, hogy a többi, hasonló nagyságú egyesülethez igazodva, mi is hozzuk létre a gazdasági bizottságunkat, amely a gazdálkodással foglalkozna, azt segítené.

Az 1988. január 1-től az MTESZ pénzügyi elszámolási rendje is jelentősen megváltozott. Egyesületünk részéről társadalmi úton is követni kell ezeket a változásokat, lépést kell tartanunk. Részt vettünk a költségvetés összeállításában, érvényre jutott az eredményszemléletű gazdálkodás. Lassan általános lesz a részvételi díjas rendezvényszervezés, anyagilag is jövedelmezőek voltak a külföldieknek devizáért szervezett tanulmányi utak. A tagdíjfizetési morál általában jó, alapvetően helyesen funkcionál a differenciált tagdíjfizetés. Az egyéni tagdíjak 1,3 milliós összege ma sem fedezi Az Erdő című lapunk 1,7 millió Ft-os önköltségét. Amilyen örvendetes a diákok tagként történő felvétele az egyesületbe, a másik oldalon viszont növeli ez a belső anyagi feszültséget azáltal, hogy a 72 Ft-os, éves tagdíj két havi lap önköltségét sem fedezi. A megoldásra vonatkozó javaslatok egy részével a főtítkári beszámoló is foglalkozott.

Az egyesület 1987. évi *pénzgazdálkodásáról* röviden a következőket szeretném elmondani: A tervezett 7360 mFt bevétellel szemben 7292 mFt-ot realizáltunk, míg a kiadások a tervezett szinten realizálódtak. Így gyakorlatilag 200 ezer Ft pénzmaradvánnyal zártuk az évet. A *bevételekből* 44,8%-ban részesedett a rendezvények bevétele, pontosabban az előzőekben már említett 8 szakmai csoport részvételi díjas útjának megszervezése. 1,6 millió Ft folyt be a jogi és 1,3 millió Ft az egyéni tagdíjakból. Kevesebb volt a megbízásos munkák bevétele, a térítési díjakból befolyt összeg. Ismételten ki kell hangsúlyoznom, hogy a szakmai turizmus eredményes lebonyolítása nyújt ma olyan többletbevételt, amiből működési kiadásainkat fedezhetjük. Ennek azonban van veszélyes oldala is. A *kiadások* közül legjelentősebbek a működéssel kapcsolatos tételeink (munkabérek, MTESZ közös költségek, azok közterhe, Az Erdő c. lap stb.), a tervezettnek megfelelően alakultak. A takarékoság érvényesült, illetve kell is, hogy érvényesüljön.

Az 1987. december 31-én rendelkezésre álló 200 ezer Ft-os szerény pénzmaradványunk is megkívánja a takarékos gazdálkodást, a vállalkozások szorgalmazását, a jogi tagdíjfizetőkkel történő, újbóli megállapodásokat, a kör kiszélesítését. Az ÁFA bevezetésével ugyanis a kiadási összegek emelkednek 1988-ban, a béreket bruttósítanunk kellett stb., ha bevételeink viszont változatlanul maradnának, akkor a többletkiadásokra nincs fedezet. Az 1988. évi költségvetés állását május 30-ig áttekintettük. Már érződik, hogy a rendezvényi bevételek összege túlzott, annak teljesítése nem várható, a jogi tagdíjak

befizetésében jelentős a lemaradás, annak pótlására mozgósítani kell. A ténylegesen bekövetkezett költségnövekedéseken kívül további, csak költségnövekedéssel járó elkötelezettséget nem szabad vállalni. Javasoltuk, hogy novemberben újból át kell tekinteni a pénzügyi helyzetet, a bevételek fokozására kell törekedni, ugyanakkor nagy szerénységgel kell élnünk.

Az előzőekben részletezett megállapítások alapján jelentem a közgyűlésnek, hogy

- az egyesület működése az alapszabályokban foglaltaknak megfelel;
- az egyesület pénz- és vagyongazdálkodása jó;
- a tágan értelmezett egyesületi fegyelemmel nem volt gond.

A munkánkhoz nyújtott segítséget ezúton is megköszönöm.

Hozzászólás — utólag —, amikor nem zavar az „időzavar”

Hozzászólásomnak három szó a rendezőelve: múlt, jelen és jövő.

Múlt

A 120 esztendővel ezelőtti, debreceni közgyűlésről szóló és az Erdészeti Lapok 1868. évi, XII. füzetében megjelent beszámolókból milyen tanulságok vonhatók le a mának?

1. A közgyűlésre szóló meghívó megjelölte a közgyűlés célját, és pedig „az illető vidék erdészeti viszonyainak megismerése, ebből folyóan pedig azon módok ki-puhatolása, melyek által erdészeti ügyeink fejlesztése eszközölhető”.
2. A meghívó *eszmecserére, vitára* buzdított, azaz „... az erdőgazdasági napi kérdések többoldalú eszmecserék által világíttassanak meg és gyakorlati érvényre jusson az, ami előnyösnek ismerhető”.
3. A közgyűlés hét erdészeti ügyet — témát — tárgyalt, tehát figyelemre méltó volt a közgyűlés *témagazdagsága*.
4. A közgyűlésen fontos *indítványok, javaslatok* hangoztak el. Az egyesület *anyagi* helyzetével kapcsolatosan felszólította az egyleti tagokat, hogy „egy év alatt minden alapító tag egy alapító tagot, minden évdíjas egy-egy évdíjas tagot szerezzen az egyletnek”.

Ma is időszerű az a gondolat, hogy „hirdetne most az Egyesület pályázatot egy, a nép számára szerkesztendő s népszerű modorban írandó erdészeti kistükörre”. Igen figyelemre méltó az a javaslat, hogy a „közgyűlésnek kifejtett nézetei a politikai lapokban is közöltessék”. A felvetésre *Bedő Albert* titkár válaszolt: „Erről rendesen szoktam gondoskodni, s szoktam magam is tenni, mint magántudósító”. Példája követésre érdemes! A jövőbeni egyesületi köz-, ill. vándorgyűléseinket illetően, tanulságos üzenete van a múltnak és ez nem más, mint változtatni a mostani gyakorlaton!

Jelen

Úgy tűnik, hogy az egyesület tevékenysége diaszpórikus jelleget ölt, a szakmai egység töredezőben, tervesztés, megrendült és csökkenő bizalom nyilvánul meg az egyesülettel szemben. Helyénvaló lenne az önvizsgálat!

Az erdőmérnök-szociológiai vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az erdőgazdálkodásban a műszaki értelmiség hangulata, közérzete nem ad okot a túlzott optimizmusra, ami egyrészt a meglévő gazdasági-társadalmi gondokból, másrészt sajátos helyzetéből adódik. A „sikerágazatban” számos probléma feszül és nyomaszt! Határozottabb, markánsabb és differenciáltabb értelmiségi politikát kell az OEE-nek folytatni. A műszaki értelmiség helyzete folyamatos elemzésre szo-

rul. Érvanyagot a folyamatos szociológiai elemzések nyújtának. Egyetértek a főtitkári beszámolóban említett egyesületi érdekvédelmi bizottság létrehozásával.

Egyesületünkben hagyománya van annak, hogy a fontos szakkérdéseket — a távlatokba tekintve — felelősséggel, aggodalommal felvetette és jelezte. Fontos, hogy a különböző egyesületi fórumok az eltérő nézetek, vélemények ütközője, nyílt, őszinte, kritikus és demokratikus párbeszéd színhelye legyen. Ebben a párbeszédben — kétségkívül — jelen van a szakma érdek- és véleménytagoltsága. Ennek a megjelenése természetes, megvitatása pedig szükséges. Nem az a feladata, hogy a létező ellentéteket lesimítva hozzunk létre egységet. A szakma egysége nagyon fontos, de ez az egység nem azonos a tagolatlansággal. Az OEE-nek foglalkoznia kell minden olyan kérdéssel, ami az erdőt, szakmánkat, tagságunkat érinti, foglalkoztatja, közérzetét befolyásolja. Az OEE így válik az erdészeti politikát formáló és befolyásoló tényezővé, ha kialakítja saját álláspontját és azt ki is nyilvánítja, akár kéri, akár nem. E sorsforduló időben nem kell valamire várni, hanem az a feladatunk, hivatásunk, hogy megújulásunkkal — hű maradva értékeinkhez — fokozzuk társadalmi aktivitásunkat. Az egyesület gondjai, problémái ne csak keveseknek — „megszállottaknak” — legyen szívégye. Értéket jelentsen az aktív közéleti tevékenység, a hittel és meggyőződéssel végzett társadalmi munka. E cselekvéshez hitre, tántoríthatatlan hitre van szükség, hogy amit teszünk, az jó és szándékunk tiszta és becsületes. Tenni továbbá mindezt mélyes hivatástudattal, az erdő iránti elkötelezettséggel, ami mély és egy életre szóló erdőélményre épül, és ebből táplálkozik naponta. Ezen élmény nélkül az erdő csak „faanyag-termelő biorobot” marad.

Jövő

Tiszteletre méltó és nagy vállalkozás előtt áll a szakmánk. És ez nem más, mint a tervezett 150 ezer hektár új erdő telepítése szerte e hazában. Ennek sikeres végrehajtásával köszönheti, illetve tiszteleghet az erdészet a következő évezred előtt, azzal a tudattal, hogy becsülettel valóra váltotta a debreceni közgyűlés vezérlő gondolatát:

Több erdőt a jövőnkért!

E nagy társadalmi odafigyelést igénylő munka nemcsak nagy vállalkozás, hanem izgalmas szakmai kaland is lesz. Egyetértek *dr. Gergely Sándorral*, aki így fogalmazott: „meggyőződésem szerint nálunk új honfoglalás folyik, hogy az a zöld remény, amit századok alatt a kényszer, a nyomor és a sorscsapás letörölt Magyarországról, az visszaköltözhessen oda... Az pedig, hogy a fát ültető, az erdőt világra hozó ember mint gyarapodik meg, nemcsak önmagát, de önmagában is, azt majd 10–20 év után lehet majd megtudnunk. Mert a fa nem csak csendre, nem csak erőfeszítésre, nem csak pontosságra, nem csak reményre nevel. Felnevel minket a nemzedékeken átívelő gondolatok horizontjára is.”

Kérem, hogy a zöld remény ígérését hordozó jövőért való munkálkodásunk során ne maradjanak homályban a faültetők!

Dr. Csötönyi József

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: *dr. Balogh Zoltán* osztályvezető, Buda Vidéki ÁEVC, Budakeszi; *dr. Ebli György* vezérigazgató, Erdei Termék Vállalat, Budapest; *Gáspár-Hantos Géza* ny. főigazgató-h., Budapest; *dr. Herpay Imre* egyetemi tanár, Sopron; *Jérôme René* ny. erdőmérnök; *dr. Lovas Márton* osztályvezető, Déri Múzeum, Debrecen; *Osztrogonác János* vezérigazgató, FEFAG, Nyíregyháza; *Szabó Jánosné* főelőadó, FEFAG, Parkerdészeti Igazgatóság, Debrecen; *dr. Szemerédy Miklós* vezérigazgató-h., FEFAG, Nyíregyháza; *Virágh János* főelőadó, MÉM EFE, Budapest.

OSZTROGONÁCZ JÁNOS:

A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság

A Felsőtisza EFAG Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyék közigazgatási területén gazdálkodik. Alapvető feladata az állami erdők kezelése. Az erdők két megye területén — több mint 1 200 000 ha-on — az alföldi erdőkre jellemző módon szétszórta, kisebb-nagyobb erdőfoltok alakjában helyezkednek el. Mindkét megye erdősültsége elmarad az országos átlagtól; Hajdú-Bihar 10⁰/₀, Szabolcs-Szatmár 12⁰/₀-ot ér el.

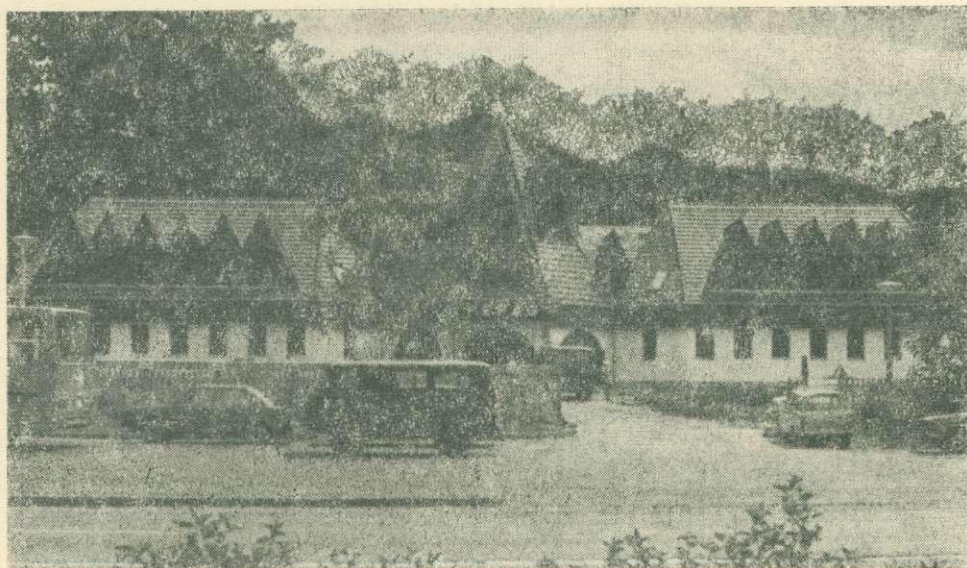
Működési területünk közel 80⁰/₀-a a „Nyírség” erdőgazdasági tájhoz tartozik, és közel 20⁰/₀-os részarányt képvisel együttesen a „Nagykun-Hajdúhát”, a „Szatmár—Beregi-síkság” és a „Tisza hullámteré”-re eső terület. Termőhelyi viszonyaink igen mostohák. A Felső-Tisza tájra a száraz, kontinentális éghajlat a jellemző. A nagyságban területileg meghatározó Nyírség tájban 500—600 mm az átlagos csapadék, ennek eloszlása is szélsőséges, gyakori a nyári aszály.

A FEFAG kereken 68 000 ha területéből *gazdasági erdő* 50 100 ha, *különleges rendeltetésű* 10 700 ha, *egyéb rendeltetésű* 4900 ha, erdősítendő *parlag* 2300 ha. A faállománnyal borított terület 59 640 ha. Főbb fafajok: akác 40⁰/₀, tölgy 30⁰/₀, fenyő 15⁰/₀, nyár 11⁰/₀, egyéb kemény lomb 3⁰/₀, egyéb lágy lomb 1⁰/₀. Faállományunk korosztálymegoszlása: 1—10 éves 16⁰/₀, 11—20 éves 21⁰/₀, 21—30 éves 30⁰/₀, 31—40 éves 18⁰/₀, 40 év felett 15⁰/₀, összesen 100⁰/₀.

Az *élőfakészlet* 8420 millió m³, az évi *folyónövedék* 496 ezer m³. A folyónövedékekkel való gazdálkodásunkat hűen tükrözik az 1971-től napjainkig a négy ötéves tervi időszak kitermelt fatömegének éves átlagadatai: 307, 364, 395 és 380 em³. Az erdőtervi mérleg alapján időarányos erdőállomány-gazdálkodásunk jellemző adatai: *tisztítás* erdőtervi előírása 10 évre 14 818 ha, időarányos lehetőség 7485 ha, teljesítés 8657 ha; *törzskiválasztó gyérités* erdőtervi előírása 10 évre 12 842 ha, időarányos lehetőség 6232 ha, teljesítés 6840 ha; *növedékfokozó gyérités* erdőtervi előírása 10 évre 8780 ha, időarányos lehetőség 4824 ha, teljesítés 5307 ha; *véghasználat* erdőtervi előírása 10 évre 11 589 ha, időarányos lehetőség 6032 ha, teljesítés 5906 ha.

Erdőgazdálkodásunk alapvető célkitűzése a tartamos gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Az élőfakészlet mennyiségi és minőségi növelését szolgálják: az erdőterületet növelő telepítések, a gyorsan növekvő fafajok előterbe helyezése, valamint a nemesített fajták termesztésbe állítása.

A *szaporítóanyag-termelés* alapjait 1170 ha magtermelő állomány képezi. Ez zömmel kocsányos tölgy (627 ha) és akác (400 ha). A magtermelő állományokból évente 80—100 q akácmagot gyűjtünk, mely Magyarország akácmagszükségletének 2/3-át fedezi. A derecskei csemetékertben levő nyár, fűz

A FEFAG székháza Nyíregyházán

törzs és üzemi anyatelepek évi 5—6 milliós simadugvány-termelése az országos igény felét adja. Engedélyezett csemetekertjeinkben 410 ha bruttó, 316 ha nettó területen termelünk szaporítóanyagot. Csemetekertjeink — saját szükségletünkön felül — a körzet szaporítóanyag-szükségletének nagy részét is megtermelik.

Erdősítési feladatunk évente 3000 ha körül mozog. Az 1987—1988. évi tényszámok: erdőfelújítás, első kivitel 1340 ha, pótlás 845 ha, összesen 2185 ha; erdőtelepítés, első kivitel 645 ha, pótlás 187 ha, összesen 832 ha; kivitelezéses fásítás 25 ha. Az erdőfelújítások 80—90%-a mesterséges, a sarjfelújítás 10—20% között van. Lánctalpas erőgépekkel tuskózzunk, majd mélyforgatjuk az erdősítési területeket. Talajelőkészítési feladataink ellátásához 30 db lánctalpas erőgéppel rendelkezünk. Az erdőfelújítás egyéb mutatói is kedvezőek. A befejezett erdősítés, a pusztavágások és az első kivitelek területe egyenlőben van és évek óta alig változik.

A *fahasználati* ágazat feladata az üzemtervi lehetőségeknek megfelelően, évi 380 ebrt. m³ kitermelése. Ez a mennyiség adja a stratégiai tervben rögzített egyenletes szintű gazdálkodás alapjait. Választékszerkezetünk sajátos fafajösszetételünknek megfelelő. A nevelővágások viszonylag magas aránya a vékonyabb átmérőcsoportok nagyságrendjét növeli. A megtermelt választékcsoporthoz az összes vastagfán belül: rönk és egyéb fűrészipari alapanyag 26%, bányászati faanyagok 10%, papírfa 4%, rostfa 3%, egyéb ipari fa 10%, vastag tűzifa 47%. A megtermelt, feldolgozásra alkalmas választékok elsősorban saját fafeldolgozó üzemünkbe kerülnek beszállításra, átlagosan 75 ezer m³ nagyságrendben. Az ágazat feladata az egyéb primér választékok értékesítése is, mintegy 300 000 mFt értékben, mivel a FEFAG-nak külön kereskedelmi szervezete (osztálya) nincs.

A fakitermelési tevékenységben három munkarendszert alkalmazunk: hagyományos, tő melletti felkészítési munkarendszert, melynek részaránya a vastagfatermelésben 28,8%; hosszúfás fahasználati munkarendszert, részaránya

A FEFAG gazdálkodásának főbb adatai

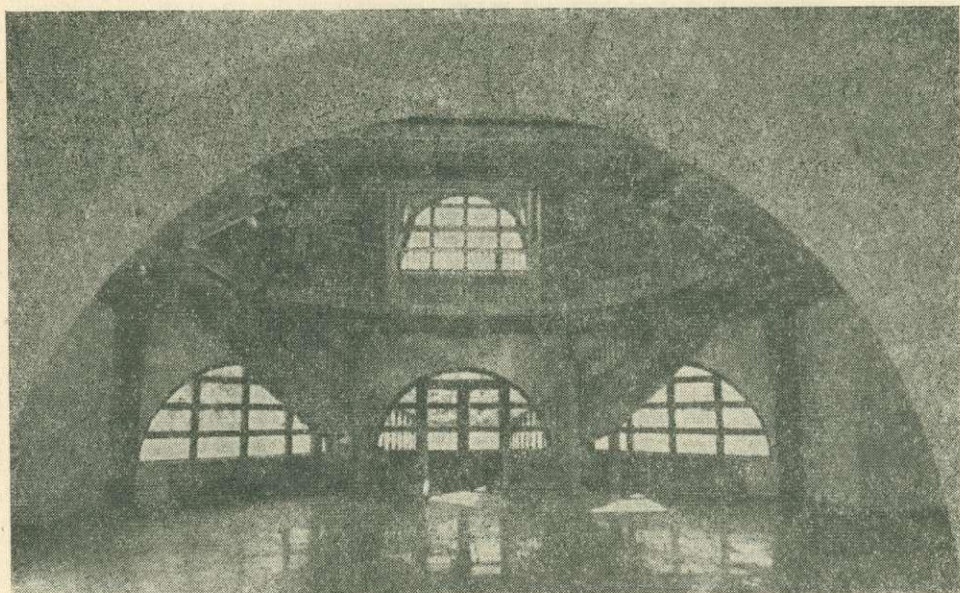
Megnevezés	Mért.- egys.	1985	1986	1987
Nettó árbevétel	MFt	860,8	1 010,8	1 082,4
— ebből export	MFt	19,1	12,4	55,9
Termelési érték, halmozatlan	MFt	819,8	981,8	1 067,6
Összes ráfordítás (halmozatlan)	MFt	756,4	902,4	988,2
— ebből munkabér	MFt	220,5	239,4	268,8
Eredmény:	MFt	63,5	79,5	79,4
Létszám				
	fizikai fő	2 998	3 023	2 947
	nem fizikai fő	564	562	554
Összesen:	fő	3 562	3 585	3 501
Átlagkereset:				
	fizikai Ft/fő	58 569	62 284	70 154
	nem fizikai Ft/fő	79 658	91 023	111 968
Összesen:	Ft/fő	61 908	66 789	76 771
Keresetszínvonal	Ft/fő	63 118	68 045	77 923
Keresetszínvonal az előző év %-ában	%	110,8	107,8	114,6
EGY FŐRE JUTÓ:				
— termelési érték	mFt	230,5	274,9	308,0
— nyereség	mFt	17,8	22,2	22,7
NETTÓ ESZKÖZÉRTÉK:		504,0	532,9	568,0

71,2⁰/₀; aprítéktermelési munkarendszert, melynek részaránya még nem kimutatható, de már túljutott a kísérleti fázison.

A *fafeldolgozó* üzemek (a fagyártmányüzemeket is beleértve) éves átlagban 130—150 ezer m³ alapanyag feldolgozására képesek és 60—70 ezer m³ készterméket termelnek. Ezen túlmenően, két fafeldolgozó telepen folytatunk importfenyő-manipulációs tevékenységet. Gazdaságunk a primér termékek értékesítésénél — a többi EFAG-hoz viszonyítva — hátrányos helyzetben van, egyrészt a kedvezőtlen fafajösszetétel — 70⁰/₀ akác —, másrészt a felvevők-től való, nagy földrajzi távolság miatt. Feldolgozott formában a termékek értékesítési lehetősége lényegesen jobb és bővül a felvevőkörre is. Előbbiek figyelembevételével feldolgozási tevékenységünk fejlesztését, kapacitásbővítését elsődleges feladatunknak tekintjük. A fejlesztéseknél két fő irányt határoztunk meg:

- kemény lombos fafeldolgozó kapacitásunk rekonstrukciójával el kívánjuk érni, hogy a saját termelésű, fafeldolgozásra alkalmas alapanyagot teljes mennyiségben félkész, illetve késztermékké dolgozzuk fel. korszerű nagyüzemekben;
- a lágylombos fafeldolgozás növelésével ládatermelő kapacitásunkat kívánjuk növelni, és ezzel hozzájárulni a térség göngyölegellátási gondjainak csökkentéséhez.

Gazdaságunk csatlakozott a MÉM által az 1970-es években meghirdetett fűrészipari rekonstrukciós programhoz, és kemény lombos faanyagának — elsősorban akác — a feldolgozására a hajdúhadháztéglási fűrészüzemben fűrészüzemi rekonstrukciót hajtott végre. A beruházási alapokmány 1974-ben készült, a fűrészipari rekonstrukciót 1975—78. között hajtottuk végre. Célunk

A FEFAG-székház portájának belső tere

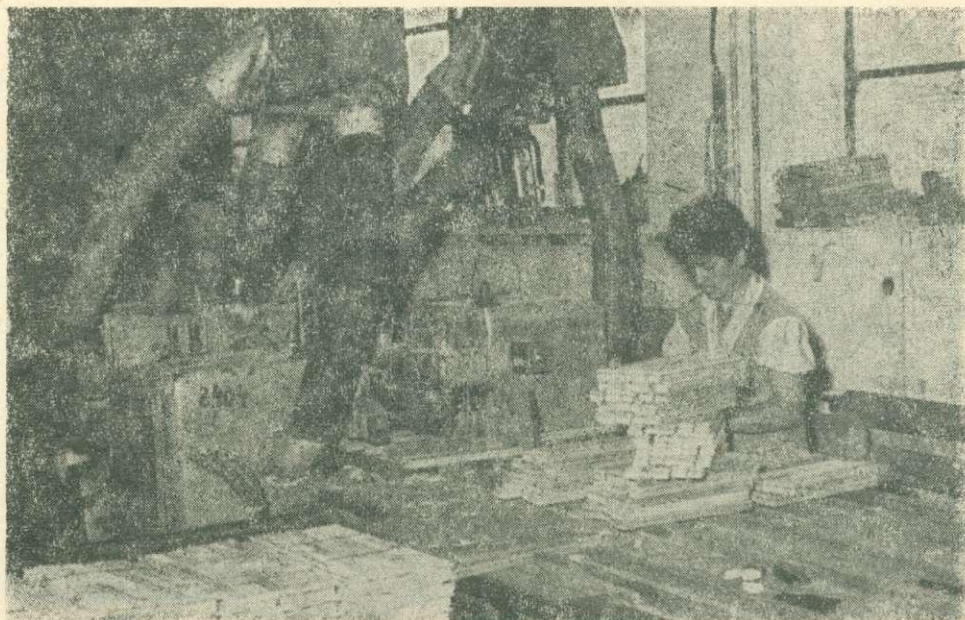
volt évi 40 000 m³ kemény alapanyag feldolgozása fűrészipari választékokká (donga, parkettfríz, parketta).

A hajdúhadháztéglási rekonstrukciót 1978-ban — további források hiányában — kénytelenek voltunk befejezni. 1974—78-ig a beruházások összege megközelítette a 140 millió forintot. 1978-ban Nyírbátorban, a meglévő parkettüzemünk rekonstrukciójába kezdtünk bele, melynek célja nagyobb mennyiségű, jobb minőségű kész parketta előállítására képes középüzem létrehozása volt. A technológia keretfűrészes alapanyag megbontására és körfűrészes, szalagrendszerű továbbmegmunkálásra épül fel. A rekonstrukció 1980-ra, 35 millió beruházással, megvalósult.

A kemény lombos alapanyag feldolgozása a hajdúhadháztéglási és nyírbátori üzemek rekonstrukciójával, megoldásra került. Ezen a téren a termelési folyamat teljes mértékű megszervezése lehetséges, mivel mind az alapanyag, mind a szállító- és feldolgozókapacitás az erdőgazdaság irányítása alá tartozik.

A lágylombos-feldolgozás az alapanyag-kitermeléstől a göngyöleggyártásig még ma sem problémamentes. Tiszalöki, vásárosnaményi üzemeinket korszerűsítettük. Siktűző gépek, keretező és fenéktűző beállításával gyorsítottuk fel a termelést. Baktalórántházán és Hajdúhadháztégláson az elemszeletelés mennyiségét fokoztuk, és ezzel biztos garnitúratermelő kiegészítő háttérteret teremtünk meg ládatermelő üzemeink számára.

A VI. és VII. ötéves terv idejére a fafeldolgozási ágazatban mennyiségi növekedést nem terveztünk. Az évi 60 ezer m³-es késztermék kibocsátására álltunk be. Előtérbe került a magasabb készültségi fokú termékekre való összpontosítás, valamint a csökkenő volumenű és dimenziójú alapanyag-állomány miatt a faanyaggal való gondosabb gazdálkodás, ami a kizozatal növelését jelenti. Mindezek mellett az ágazat eredményességét évről évre növeltük.

Fafeldolgozó üzem Hajdúhadháztégláson

A BEMUTATÓK

A közgyűlés ebéd utáni idejét négy bemutatóterület meglátogatása hasznosította. Tetszés szerint válogathattak a résztvevők a derecskei csemetekertben folyó csemetetermelés, a guthi erdészeti igazgatóság gazdálkodásának helyszíni szemléje, a hajdúhadháztéglási fafeldolgozó üzem figyelemre méltó fejlettségének tanulmányozása és a debreceni műszaki és szolgáltató erdészeti igazgatóság meglátogatása között. Ez utóbbi nagy népszerűségnek örvendett — már csak a pokoli hőségben való, legrövidebb autóbuszút folytán is.

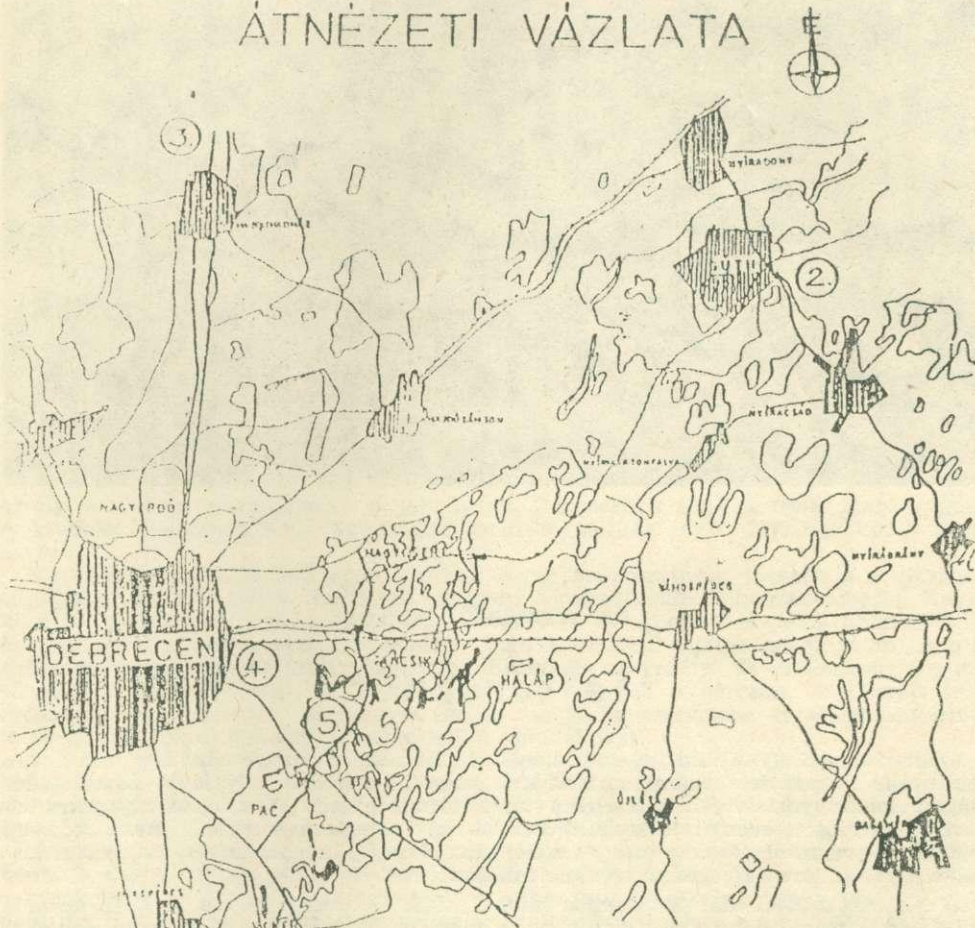
A csemetekertben *dr. Szidor Lászlóné* műszaki vezető, *Guthon Bartucz Péter* erdészeti igazgató és *Kathy Sándor* termelési ágazatvezető, Hajdúhadháztégláson *Kozák Imre* üzemigazgató, Debrecenben *Tamás Zoltán* üzemigazgató kalauzolt. A rengeteg látnivaló még vázlatos ismertetést sem enged meg. Erre szolgál az illetékesek által összeállított és valamennyi résztvevőnek rendelkezésére bocsátott tájékoztató, *Osztrogonác János* vezérigazgató, *dr. Szemerédy Miklós* vezérigazgató-helyettes és *dr. Lovas Márton* tanulmányai.

A közgyűlést követő napon rendezték meg Debrecennek ma már egyik legnagyobb nevezetessége — az erdőspuszták közjóléti állomáshelyeinek — bemutatását. Előjáróban *Szabó Jánosné* főelőadó ismertette a debreceni Erdőspusztá parkerdőfejlesztési tervét, majd *Földi Lajosné* közjóléti műszaki vezető kalauzolt a térségben. Aki tizenegy évvel ezelőtt szintén részt vett a hasonló alkalommal tartott bemutatón, most jóleső érzéssel állapíthatta meg, hogy az akkori kezdeményezés miként fejlődött, terebélyesedett. A gazdag bemutató szemléletesen győzött meg az erdészet közjóléti feladatainak nagyságáról és az ennek megfelelés bő lehetőségeiről. A látottakat lovasbemutató, motoros sárkányrepülők bravúros mutatványai egészítették ki.

Ez a rendezvény alkalmat adott a Vekerin volt faragótábor díjainak kiosztására. Az egyik művet emlékoszlopként állíttatták fel az egyesületi ván-

1988 évi O.E.E. VÁNDORGYŰLÉS

BEMUTATÓ TERÜLETEINEK ÁTNEZETI VÁZLATA

BEMUTATÓ TERÜLETEK

- ① Derecskei Csemetekert
- ② Guth Erdészeti Igazgatóság
- ③ Hajduhadháztéglás Fafeld.
Üzem Igazgatóság
- ④ Műszaki Szolg. Erd. Igazg.
- ⑤ Debreceni Parkerdészeti Ig.
ERDŐSPUSZTA

JELMAGYARÁZAT

- lakott terület
- közlekedési út
- vasút
- erdő
- tó

dorgyülés emlékére. A gondos szervezést, sok fáradságot és figyelmet végül *Gáspár-Hantos Géza* főtktár köszönte meg a helyi csoport tagjainak, a FEFAG valamennyi dolgozójának és ünnepélyesen vonta be az egyesületi zászlót.

DR. SZEMERÉDY MIKLÓS:

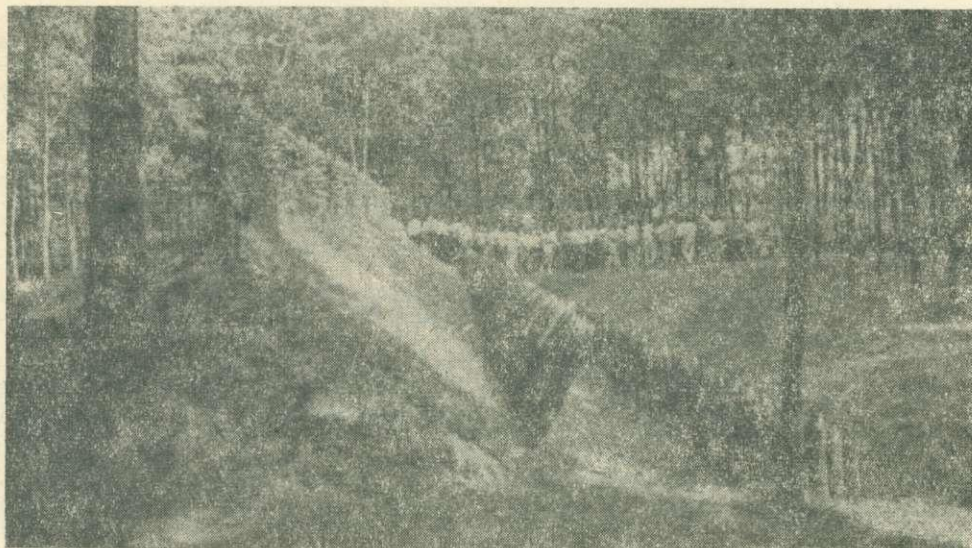
Tájtörténet

Debrecen a Nagy-Alföld keleti részének természetes és hagyományos gazdasági és kulturális központja, hazánk harmadik legnagyobb városa. A Nyírség és a Hajdúság, e két, egymástól sokban eltérő táj határán fekszik. A várostól nyugatra elterülő, gazdag televényű lösztakaró hazánk egyik legtermékenyebb mezőgazdasági vidéke. A várostól északkeletre és keletre a Nyírség homokbuckás, hajdan erdőslápos, gyenge termőképességű területe található.

A XII. században már templomos falvak álltak Debrecen helyén, a XIII. században pedig már kilenc falut említ a krónika. A tatárjárás a debreceni falvakat elpusztította, de a visszaszivárgó lakosság azokat újra felépítette. E falvak földesura akkor *Rafain* bán volt. A bán leszármazottainak, a debreceni Dózsáknak, egészen a XV. századig tartó virágzása idején több faluból alakult ki Debrecen, amely hamar megindult a polgárosodás útján. 1361-ben kapta meg a bíróválasztás jogát. Innen számítjuk városi történelmét. A bíró-, majd a papválasztási, törvénykezési, vásártartási jogokkal rendelkező, vámkedvezményben részesülő Debrecen kiváltságos mezővárosi rangra emelkedett.

1450-től 1507-ig, több mint fél évszázadon át, a Hunyadi család Debrecen földesura. Ezen időkből származnak az első írásos emlékek Debrecen erdeiről. *Mátyás király* 1460-ban, Budán kelt oklevelében utasítja itteni hivatalnokait, hogy apja és általa a debrecenieknek adományozott erdők használatában a városbelieket ne háborgassák.

Az 1462. december 17-én, Budán kelt oklevélben már szorososan Debrecenhez tartozó erdőkről történik említés. Ezen oklevél szerint ezekben az erdőkben a város lakóinak haszonvételi joga már régen fennáll és az oklevél ezen jogaikban a város polgárait megerősíti. A Hunyadiak alatt Debrecen számos újabb kiváltsághoz jutott. A várost 1458-ban mentesítették a kamarai nyereség fizetése alól. *Mátyás*

Szarmata sáncrendszer egy rekonstruált szakasza a parkerdőben

király 1459-ben megerősítette a jobbágyok Debrecenbe költözésének szabadságát. A középkor legjelentősebb kiváltságát, az árumegállítást jogát, 1477-ben kapta meg a város.

A mohácsi csatát követő évtizedekben a város fokozatosan megszerzi a környező, elnéptelenedett falvak területeit, megveti roppant földbirtokainak alapját. Nagy kiterjedésű határa adománybirtokokból, vásárolt és zálogbirtokokból halmozódott fel. Az ország három részre szakadása után Debrecen sajátos politikát folytatott a három országrész határán; fizetett a töröknek, az erdélyi fejedelemnek, sőt az elmenekült földesuraknak is, hogy sarcot ne vegyenek a városon. A kézművesek munkája, a kereskedők leleményessége, a polgárok szorgalma rendszeresen előteremtette a súlyos összegű váltságdíjakat, ajándékokat.

A XVII. század végére megbomlott az erők egyensúlya, s Debrecen rohamos hanyatlásnak indult. A török és osztrák rablótámadások következtében tönkrement a város gazdasága. Az állandó háborúk miatt megszűnt a távolabbi vidékekkel és országokkal folytatott gyümölcsöző kereskedelmi kapcsolatok lehetősége. Ezekben az években Debrecenben az ipar visszafejlődött; a kereskedelem fontossága csökkent. A város lakosságának új lehetőségeket kellett keresnie. Ezért fellendítették a mezőgazdasági termelést és jelentős méretűre fejlesztették az állattartást. A hajdani ipari és kereskedőváros agrárjellegűvé válik. E fejlődésre a lehetőséget a város óriási, 96 720 ha-os határa biztosította. E hatalmas kiterjedésű területen kiváló szántók és mérhetetlen nagyságú hortobágyi legelők mellett jelentős erdők is álltak, amelyek egyre nagyobb szerepet játszottak a város életében. Ezek az erdők különböző időkben és más-más módon kerültek a város használatába.

1538-ban *Báthory Zsigmond* — Debrecen akkori földesura — adott ki új adománylevelet a „Nagyerdőről” és „Apafáról”. A XV. és XVI. században lehetősége nyílt a városnak az erdők területének növelésére is. Bár a várost, mint „földesurat” az 1542. évi, 36. törvénycikk meggátolta örök tulajdonjog szerzésében, azonban ideiglenes zálog címén módja és lehetősége volt birtokainak növelésére. A debreceni erdők zöme is zálogos eredetű. A zálogosító családok közül igen kevesen tudták később visszaváltani birtokaikat. Sok család kihalt az idők folyamán, s ezek birtokai az ősi jog értelmében a „fiskusra” szálltak. Ezeket a birtokokat később a kincstártól kellett a városnak újra zálogba venni. Először 1745-ben szerzett zálogjogot Debrecen a kincstári birtokokra *Mária Teréziától*. 80 év letelte után, 1818-ban, újabb 32 évre vette zálogba a város a kincstár tulajdonát képező pusztákat.

Az 1882-es adatok szerint a város tulajdonában ekkor 45 290 kat. hold (24 061 ha) erdő volt. Az erdőbirtok belső és külső birtokra tagozódott. A belső erdőbirtokhoz — amely az összes terület 77,3%-át tette ki — azok az erdők tartoztak, amelyek

a város határában feküdtek: a „Nagyerdő”, „Apafa”, „Monostor”, „Ohat”, „Nagy-csere”, „Bánk”, „Haláp”, „Fancsika” és „Pacz”. A külső erdőbirtok „Guthból” és „Savóskút”-ból állt. A Debrecenről keletre elterülő nagycserei, halápi, bánki, fancsikai és paczi erdőket összefoglalóan „Erdőpuszták”-nak nevezik. Ezek összes területe ekkor 30 955 kat. hold volt és ebből 14 619 kat. holdnyi a fával benőtt.

Török Gábor „Erdőgazdaság” c. tanulmányában, 1882-ben, így ír az erdőpusztai erdők fokozatos romlásának okairól: „Az elmúlt században nagyobb része e területeknek kocsányos tölgygel volt benőve, vegyítve nyár, nyír, szil és a lapályosabb helyeken kőrissel. Jelenben, miután a vágásforgás magassága miatt, a tuskók elöregedvén, ki nem hajtottak, a legeltetés, de különösen a kaszálás miatt az erdő természetes úton fel nem újulhatott, az erdő fokozatosan ritkult, a tisztások növekedtek.”

Debrecenben az erdők közös használatban álltak. Az erdőkből kitermelt fát a városban házzal bíró civések az adó és szolgálat után kapták, eleinte ingyen, később egyre növekvő önköltségi áron.

Az erdőpusztai erdőket a város korábban kizárólag fatermesztés céljára használta és külterjesen kezelte. A XVIII. század közepén azonban, amikor a lakosság fő jövedelmét már az állattartás szolgáltatta, az erdőpusztákat már téli legelőként is használták. Ebben az időben a tisztásokat nyáron már kaszálták és a földművelés első nyomai is feltűntek. Az erdőpuszták benépesülése három hullámban történt. A folyamatos letelepedés következtében, 1930-ban már 5230 lakó élt itt. Balogh István 1936-ban így írt: „Ma már világos, hogy ezen a legnagyobb alföldi erdőterületen zárt erdőség nem jöhet létre, bár nemzeti és lokális érdek is megkívánna ezt”.

A város vezetősége, amint ez a fentiekből kitűnik, gazdasági okokból kénytelen volt eltérni az Erdőpusztán a mezőgazdaság fokozott térhódítását, bár tisztában volt az erdőknek a város életében játszott fontos szerepével. Ezért a XIX. század végére fokozatosan létrehozott az erdők kezelésének ellátására, védelmének biztosítására egy hatásosan működő szervezetet. A város erdőgazdálkodásának gazdája, felelőse az „erdőtanácsnok” volt, aki, mint a városi tanács tagja, a tanácsüléseken az erdészeti ügyeket és az erdészeti személyzetet képviselte. Az erdőmester, mint szakképzett ember, az összes erdők felelős vezetője volt. A város erdei öt kerületre voltak felosztva, ezeket az „erdőszők” kezelték, az ő beosztottaik voltak az „erdővédek”.

A város erdeinek kezelését és védelmét ellátó szervezet az I. világháború végéig működött. Azonban e szervezet sem tudta megakadályozni az I. világháború alatt az erdők nagyarányú rombolását, a felújítatlan vágásterek elszaporodását. Ezért vált szükségessé 1918-ban a városi erdőknek állami kezelésbe vétele. A megalkított öt erdőhivatal közül három: a nagycserei, a bánki és a halápi az erdőpusztai erdők gazdája lett. Az erdőpusztai erdőhivatalokhoz 1940-ben összesen 15 550 kh. erdő tartozott: 4850 kh a bánki, 5970 kh a nagycserei és 4730 kh a halápi erdőhivatal kezelésében volt. Ezeket az erdőket azonban az állami kezelésbe vétel után is — egészen 1945-ig — legeltetési és kaszálattási szolgálat terhelte. Az egész évben gyakorolt kaszálások és legeltetések továbbra is akadályozták az okszerű erdőgazdálkodást. Az I. világháború után sok ezer hold tisztás (üres vágástér) beerdősítéséről kellett az új erdőhivataloknak gondoskodniuk. Még 1923-ban is kb. 4000 kat. hold vágástér várt felújításra. Az erdőhivatalok irányítása a Debreceni Erdőigazgatósághoz tartozott. Az erdőhivatalok élén egy-egy állami erdőtiszt állt. Az erdők védelmét a város által fizetett és kinevezett erdőőrök látták el. Közülük minden erdőhivatalnál egy-egy fő számvevői és irodai szolgálatot teljesített.

A két világháború között a városi erdő felújítása főleg erdőtelepítők (vákáncsosok) útján történt. Mivel e célra a városnak nem volt pénze, a környező falvakból szegény, sokgyerekes családokat fogadtak fel, akik vállalták a kitermelt erdők és üres tisztások beerdősítését. Ezeknek a *vákáncsosoknak* joguk volt az erdőben lakni, ott a város fájából kunyhót építeni és meghatározott számú és fajú háziállatot tartani. Joguk volt továbbá az általuk telepített erdősítések sorközeit betvetni és mezőgazdaságilag hasznosítani. Kötelességük volt, hogy a felfogott területeket beerdősítsék, az erdősítéshez szükséges akáccsemetéket saját maguk megneveljék, az elültetett fácskákat megmaradásig ápolják, kapálják, tisztán tartásuk.

A vákáncsosok állandó problémát jelentettek az erdőhivatalok számára, mivel munkájuk értéke gyakran nem állt arányban azzal a kárral, amit jóságaiknak a meglévő erdőkben folytatott legeltetésével okoztak. A legtöbb vákáncsosnak gondja volt rá, hogy amíg a föld termőerőben van, ott az erdő ne telepedhessék meg,

mert az erdő megtelepedése a további vándorlást, kunyhójának elhagyását, megszokott környezetének felszámolását, bizonytalanságot jelentett számára. Az erdő-hivatalok ezért, amint erre lehetőségük nyílt, igyekeztek a vákáncsosoktól megszabadulni. 1921-ben még 980 erdőtelepítő (vákáncsos) családról tudunk, 1940-ben pedig már csak 140-ről. A felszabadulás után eltűnt a vákáncsos rendszer, megszűntek az erdőket terhelő legeltetési és kaszálási szolgalmi jogok és a városnak az erdőkre gyakorolt befolyása is.

A vázolt táj- és gazdálkodástörténet folyamán az emberi beavatkozás káros hatásaként születtek meg az erdőspusztai rontott erdők, köztük a jó vízgazdálkodású szántók, rétek és kaszálók közé ékelődő, szórt tanyák településrendszere.

SZABÓ JÁNOSNÉ:

A debreceni Erdőspuszták parkerdőfejlesztési terve

A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság 1974. februárjában készítette el a debreceni erdőspuszták parkerdőfejlesztési tervét a Debreceni Erdőfelügyelőséggel koordinálva. A fejlesztési programtervet a MÉM Erdőrendezési Főosztálya 1974 áprilisában hagyta jóvá. A vándorgyűlésnek 1977-ben a parkerdő kialakításának csak a kezdő lépéseit tudtuk bemutatni. Most szeretnénk a látogatók elé tárni, hogy meddig jutottunk.

A fejlesztési terv szerint: Debrecen városának a — 2000-re előirányzott 300 000 lélekszámát figyelembe véve — 930 ha a pihenőerdő szükséglete, a séta- és kirándulóerdő igénye pedig 11 250 ha lesz. Ezt az üdülőerdő igényt megfelelő szerkezetátalakítások után a debreceni, nagycseri és bánki erdők ki tudják elégíteni. A fejlesztési terv legfontosabb előírásai az állomány szerkezeti átalakításokra és a vízrendezési munkákra vonatkoztak, de tartalmazták 25 évre a járulékos beruházási igények felsorolását is.

Egy ideig a rontott erdők átalakítása indokolta a szerkezetátalakítást, majd, miután az erdőspuszták elsődleges rendeltetése megváltozott, a parkerdőkben nem kívánatos fajok aránya csökkent. Így az akác 63,1%-ról 35,8%-ra, a nemesnyár 11,3%-ról 5,1%-ra csökkent. Nőtt az esztétikus környezetet biztosító tölgyek (vörös tölgy is), fenyvesek és az elegyfaiban gazdag állományok telepítése. Az utak és pihenőhelyek körül szinesedett az esztétikus erdőszegélyek kialakítása. A kirándulók által látogatott területeken pedig a ligetes állományok mellett gondozott tisztások is létesültek.

E nagykeretű program harmonikusan párosult a TIVIZIG által kérésünkre kidolgozott vízrendezési koncepcióval, amely a táj vízháztartásának, mezoklí-

májának javítása érdekében a felszíni vizeket tavakban, „tengerszemekben” gyűjtötte össze. Az eddig hasznosítás nélkül lefolyó vizekkel az 50%-ban erdősült vidék ligetes tájrészelei olyan vízfelületekkel gazdagodtak, amelyekre az erdei üdülés központjai felfűzhetőek voltak. A megvalósult vízrendezés során 382 ha vízfelület létesült, melyben 3,5—4 millió m³ vízmennyiség tartható vissza. Ez a „vízrendezés” javítja a klímát, a levegő páratartalmát, emeli a talajvízszintet, és ezzel lehetőséget teremt az igényesebb fajok erdősítésére. A vízrendezés egyben megkönnyíti a további állományátalakításokat, esztétikusabbá, vízi sportokra alkalmassá teszi a területeket. A TIVIZIG az erdészeti igényeket megszemlélően figyelembe véve dolgozta ki az erdőspuszták vízgazdálkodási fejlesztését. Az erdőspusztai tavak vízutánpótlása és vízcseréje a Kálló-Alsónyírvíz belvízrendszerre épül. A tározók — a belvízvédelmi funkció mellett — biztonságosabba teszik a jóléti tavak vízellátását és mint vízfelületek, maguk is hozzájárulnak környezetük üdülési értékének, természeti szépségeinek fokozásához. Az üdülő, kiránduló látogatók horgászatra és vízi sportok céljaira használják.

Az erdőspuszták részletes parkerdőfejlesztési tervét a Balatonfüredi Fásítási Zöldövezettervező Iroda igen körültekintően készítette el. Az erdőspusztákat, mint az aktív pihenés eltérő funkciójú egységeit több központos rendszerbe — Nagycsere, Bánk, Veker — sorolta. Azóta ez a rendszer a hármashegy központtal bővült. A többközpontos rendszer a város sugaras útszerkezetéhez, valamint az ezeket összekötő 13 km-es Panoráma úthoz és a „Zsuzsi” kisvasúthoz kapcsolódik, amely a megközelítés

több variációs lehetőségét — gépkocsi, autóbusz, kisvasút — biztosítja.

Nagycsereji pihenőközpont

Az északi részen a népszerű „Zsuzsi” erdei vasúttal és műtáttal megközelíthető Csere-erdőben főleg a zajos, szórakoztató jellegű létesítmények valósulnak meg. A fejlesztési terv itt a következő beruházások megvalósítását irányozza elő: 250 fős szabadterei színház és erdei mozi, nagyobb vendéglátó egység, kert-helyiséggel, vidámpark szórakoztató játékokkal, csónakázótó 3,5 ha-on, 500 fős napközis tábor és majáliserdő, központos helyen megvalósítandó autós parkírozó kialakítása.

A „Zsuzsi” erdei vasút 18 km-es szakasza úttörővasúttá alakult. A végállomásmánál létesült terven felül a hármashegy-i ifjúsági pihenőközpont. A nagy-erdei köris- és nyírláp erdőket rekonstruáljuk és védelmi területként tartjuk fenn. Jelenleg ez a központ van legkevésbé kiépítve.

Bánki pihenőerdő-központ

Ez a központ elsősorban ismeretterjesztés, oktatás céljait szolgálja. A városhoz legközelebb, 6—8 km-re a Diószegi út és a Vámospércsi út között ala-

Jakkal M. (Gyöngyös) faragta vándorgyűlési emlékoszlop

kítjuk ki. Ennek a centrumnak a fejlesztése igen előrehaladott. Az arborétum 110 ha-os területen kerül telepítésre és kialakításra. A „Debreceni Új Fűvészkert”-nek tájképi kert jellege lesz. A faállományt ismertető terület mellett erdőspusztai bemutatóház létesült. A bemutatóteremben az erdőspuszták és a debrecenkörnyéki erdők erdészettörténeti múltja, ezek jellegzetes növény- és állatvilága kerül bemutatásra. Jelenleg a „Fa dicsérete” című kiállításnak is otthont ad.

Az arborétumban erdészeti tanösvény mellett a történelmi múltú erdőgazdálkodási hagyományokat bemutató vákancsos földkunyhó és táji székermúzeum található. A tanösvény legmagasabb pontján lévő kilátóból az arborétum színei és „tengerszemei” igen szép látványt nyújtanak. A tájház közelében történelmi emlék a fancieskai, rekonstruált, Árpád-kori templomrom. A „Fűvészkert”-hez majd a 100 hektáros vadaskert kapcsolódik, ahol az Alföld állatvilága természeti környezetben kerül bemutatásra. Később itt kap helyet a városi környezetet kinőtt, debreceni állatkert. A pihenőközponthoz kapcsolódik a fancieskai Létai út menti horgászórendszer.

Vekeri pihenőerdő-központ

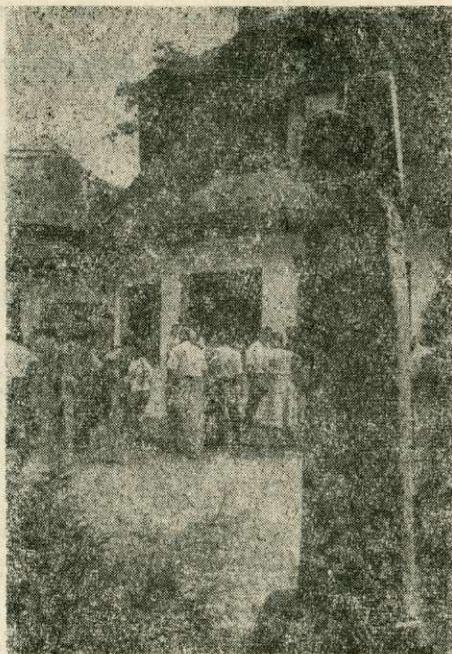
A vekeri sportközpont kialakításához már az ÉVM által jóváhagyott, részletes rendezési terv is rendelkezésre állt. A terv fontosabb beruházásai között a 16 ha-os vekeri csónakázótó, a 45 ha-os mézeshegy-i horgásztó, kajak-kenu pálya, a csónakház, gyalogos- és teherhíd építése, majális ház, sportistálló, kemping- és úttörőtábor, erdei szálló és étterem megépítése, gépkocsi- és autóbuszparkolók kiépítése, kutak fúrása, szánkópálya, lovagló- és turistautak kialakítása, erdei kilátók létesítése szerepelt, mely közel 80—90%-ban megvalósult.

Hármashegy-i pihenőerdő-központ

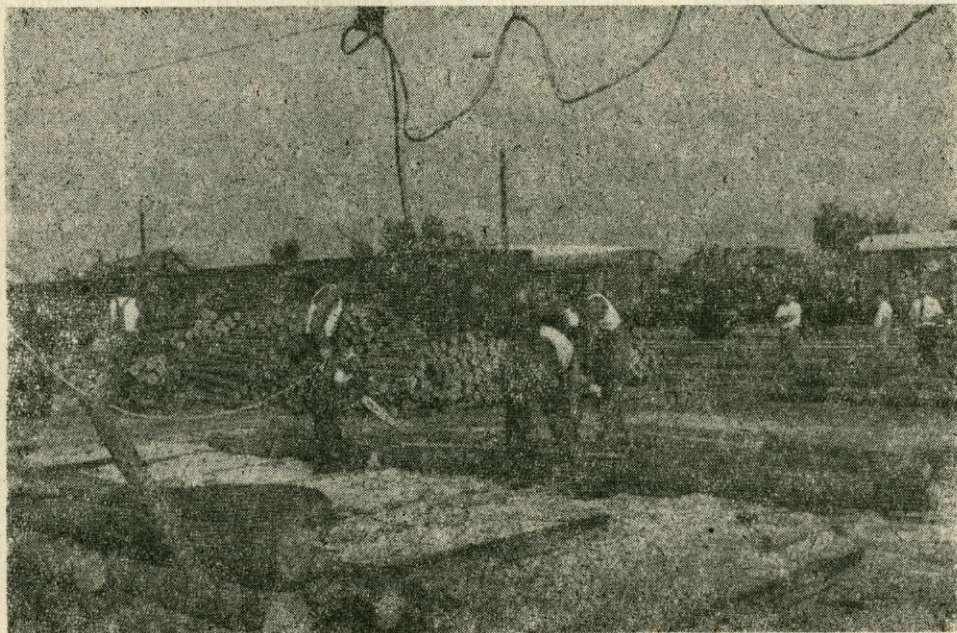
Ezt a centrumot az élet hozta létre, alakította ki. A MÁV a „Zsuzsi” erdei vasút teljes felszámolására készült. A debreceni megyei, városi tanács kiállt amellet, hogy az Erdőspusztát feltáró szakasz nem szüntethető meg. A tanács költségvetéséből történő támogatásával, a Debreceni Közlekedési Vállalat kezelésében egy 18 km-es szakasz úttörővasúttá alakult. Időszakosan, tavasztól ősziig közlekedik. Az igen szép erdei környezetben kanyargó erdei kisvasút a tömegközlekedéstől elvárható és elfogadható áron ellátja a kirándulók — főleg az ifjúság — szállítását. Ez a hagyományos

„Zsuzsi” erdei kisvasút évtizedek során összenőtt Debrecennel, és igen elismerésre méltón, a MÁV csak közigazgatási számításokra támaszkodó megszüntető határozatát a városi tanács az Erdőpuszta területén nem engedte érvényre jutni. Sőt, komoly anyagi támogatással, alkotó módon segítette — Debrecen lakosságának legnagyobb örömére — a 18 km-es szakasz megmentését. Az elmúlt időszak bizonyította, hogy igen helyes volt ez a döntés. Az erdei vasutat igénybevevő több tízezres kiránduló bizonyította szükségességét.

A korábbi erdészeti fejlesztési tervünket ez a döntés módosította. A nagycserei központba tervezett ifjúsági kiránduló, turista és táborozó funkciót áthelyeztük az erdei vasút végállomásához. Fejlesztéseinknél e kiránduló ifjúsági tömeg fogadására alkalmas létesítményeket kellett építenünk. Ifjúsági és úttörőtáborok, játszórét, turistaszálló — indóház, fedett körszín, csónakázó létesült. A fogadókésztséghez ivóvíz, büfé, tűzrakóhelyek, játszóterek, esővédő gombák, színek, egészségügyi létesítmények is megvalósultak. Legutóbb pedig a honvédségnek a fejlesztésbe történő bekapcsolódása „Hadipark” létesítését is eredményezte.

István király- emlékmű a parkerdei bemutatóház előtt

Hosszúfa felkészítése a bemutaton

A debreceni erdőpuszták növényvilága

Tájunkon zonálisan az alföldi tölgyesek alakulhattak ki. A *Convallario-Quercetum tibiscense* — a zárt, árnyas mezofil tölgyes; és a *Festuco-Quercetum tibiscense* — a jellegzetesen parkerdőszerű társulás, pagonyokkal, közbezárt tisztásokkal, szegélytársulásokkal és a cönoszisztematikailag kétes pozíciójú *Prunion spinosae* Soó cserjésekkel, az „erdős sztyepp” fő képviselői tájunkon, mely növényföldrajzilag az Alföld flórávidékének — *Eupannonicum* — Nyírséges flórajárása részét alkotja. A völgyekben és a laposokon kialakult nyíres mocsarakra a *Salici pentandrae*—*Betuletum pubescentis* — babérfűz—nyírláp társulások jellemzőek. A nyíres mocsarak közelében a laposok jellegzetes társulásai az üde homoki, réti társulások — *Astragalo*—*Festucetum sulcatae-tibiscense*. A domboldalakon, dombtetőkön pedig a száraz homoki rétek alakulhattak ki, a *Festuco*—*Corynephoretu tibiscense* társulások.

Az Erdőpuszta lágyszárú flórája rendkívül változatos, fajokban igen gazdag. Bánkon már kora tavasszal botanikai ritkaságokra bukkanhatunk. Február, március hónapokban virágzik az élénk rózsaszín virágú egyhajú virág (*Bulbocodium vernum*). Itt él a dekoratív tarka sáfrány (*Crocus variegatus*) is. Halvány fehéres, lilás leplén három, ibolyaszínű csík fut le. Mindkét növény legkorábban virágzó fajaink közé tartozik. Sajnos, védettségük ellenére egyre nehezebb felfedezni őket. A fancsikai részeken egy rendkívül ritka, április—május hónapban virágzó, sötét ibolyaszínű magyar nőszirm (*Iris aphylla* ssp. *hungarica*) is megtalálható. Sajnos ez a faj is kipusztulóban van, bár fokozottan védett. A nyári flóra virágaiból a terebélyes harangvirág (*Campanula patula*) május—július hónapokban virágzik. A parlagi ligetszépe (*Oenotjera biennis*) sárga vidágai a júliusi—augusztusi estéken illatoznak. A halványpiros ugari madármályva (*Lavathera thuringiaca*) július—szeptemberben díszlik, a gilisztazűző varádics (*Chrysanthemum vulgare*) is ekkor van legszebb virágjában.

A nagycseri erdők tisztásain és száraz rétjein a tarka koronafűrt (*Coronilla varia*) fehér vagy halvány rózsaszínű virágai májustól augusztusig láthatók. A mezei zsálya (*Salvia pratensis*) sötétkék, rózsaszínű vagy fehér virágaival május—június hónapokban találkozhatunk. Áprilistől júliusig a lila ökörfarkkóró (*Verbascum phoenicum*) feltűnő virágai is itt akadnak utunkba. A nedvesebb, árnyasabb élőhelyeket kedveli a bujdosó mák (*Papaver dubium*), fehér virágai április—június hónapokban nyílnak.

Halápon a nagyobb nyíres mocsarak szélein, a laposok vizenyős rétjein tavasszal nagy tömegben virít a sárga mocsári gólyahír (*Caltha palustris*). Erre a területre jellemző egyik, legkorábban virágzó növényünk, a martilapu vagy lőkörömfű (*Tussilago farfara*), sárga, fészkes virága már február, március hónapban megjelenik. Április—június hónapokban virít a réti kakukktorma (*Cardamine pratensis* — fehér virágai messziről észrevehetőek. Május—június feltűnő, sárga virága a sárga nőszirm — (*Iris pseudocorus*), nagy tömegben jelenik meg a mocsarak partjain. A nedves homoki réteken májustól szeptemberig a réti margitvirág (*Chrysanthemum leucanthemum*) szép fehér-sárga fészkes virágai — a pénzlevelű lizínke (*Lysimachia nummularia*) sárga virágai tűnnek fel.

Haláp erdei tisztásai is igen sok, szép lágyszárú növényünk élőhelyei. Itt él a sötét ibolyaszínű, koratavaszi magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* ssp.

hungarica). Ezzel a rendkívülien szép, Kárpát-medencei endemikus fajjal márciustól májusig találkozhatunk. Hasonló élőhelyeket kedvel másik szép kökösinfajunk, a leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*), világos ibolyaszínű, majd később kékeslila, sűrű, fehéren szőrös virágait március—április hónapokban láthatjuk. Április—június hónapokban az erdőszéleken és az árnyas tisztásokon egy gyönyörű, fehér virág, az erdei szellőrózsa (*Anemone silvestris*) tűnik fel. Májusban, az üdebb tölgyesek alján, nagy tömegben jelenik meg a társulásalkotó gyöngyvirág (*Convallaria majalis*). A tisztások májusi—júniusi ritkasága a vitéz kosbor (*Orchis militaris*) — lilás rózsaszín virágú orchidea-fajunk környékünk egyik legszebb és legritkább növénye. A nyárelő, május—júniusi szép virága a nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*) — a halápi tisztásokon itt-ott nagyobb számban él, halványpiros virágai nagyon feltűnőek. Elővigyázatlan érintésük nyomán a szár és a virágzat mirigyszőreinek a tartalma bőrgyulladást okozhat. Május—július hónapban virágzik a gombornyó (*Sanicula europea*). Nevét tömött gömb alakú, fehér vagy pirosuló ernyős virágzatáról kapta. A dombtetőkön kialakult, száraz homoki réteken a királydinnye (*Tribulus terrestris*) heverő, messze elfutó szárára léphetünk, s itt figyeljük meg az ebnyelvfü (*Cynoglossum hungaricum*) húspiros virágait is, ha május—június hónapokban erre vezet utunk. A homoki pimpó (*Potentilla arenaria*) molyhos levelei és apró, sárga virágai is itt fedezhetők fel május—szeptember között.

A hármashegy-i erdőkben rejtezik a homoki nőszirm (*Iris arenaria*). Halványsárga leple és kékes torka rendkívül dekoratív. Április—május hónapokban virít. Ma már nagyon ritkán. A nyirkosabb erdőszéleken május—június hónapban néha nagyobb tömegben virágzik a rendkívül szép, bíborpiros virágú enyveske (*Viscaria vulgaris*). Itt él az üstökös gyöngyike (*Muscari comosum*). Július—szeptember hónapokban virít a szurokfű (*Origanum vulgare*), — bíbor és piros virágai álfüzért alkotnak. Itt, a távolabbi erdőpusztai területeken még nagyobb számban találkozhatunk a homoki rétek egyik igen feltűnő, májusi virágával, a tavaszi héricscel (*Adonis vernalis*). Sárga virágai és a növény is, alkaloidtartalmú.

Az erdőpusztákon jelenleg 327, jellegzetes növényfajt ismerünk. A kutatások nyomán ez a szám bizonyára gyarapodni fog, s bízunk benne, hogy a meg-növekvő számú pihenő, kikapcsolódó vendég is óvni, védeni fogja botanikai értékeinket. Ez vázlatos ismertetésünk legfőbb célja és reménye.

Ismertetésünkben nem tértünk ki a debreceni Nagyerdő, hazánk első, hivatalosan is védetté nyilvánított (1939) erdeje és a növényföldrajzi szempontból ugyancsak ide sorolandó guthi erdő értékeinek bemutatására, mert ezek a területek már nem tartoznak az erdőpusztákhoz.

AZ ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

A debreceni vándorgyűlés rendkívül bő élményanyagát tovább gazdagította az erdészettudományi szakosztályunknak a Felsőtiszai EFAG támogatásával ezen alkalomból kifolyólag kiadott munkája, közleményeinek XVI. száma. A

EMLÉKEZÉS PFALZ KÁROLYRA ÉS EGY 100 ÉVES ÉVFORDULÓ

PANKOTAI GÁBOR

A „Pesti Napló” 1885. júliusi számában a következőket olvashatjuk: „És itt el nem hallgathatjuk, hogy a magyar szellemnek a magyar királyi kincstári erdészet személyzeténél, mely még ez-előtt 25 évvel teljesen német volt, három férfiú: *Wagner Károly*, *Divald Adolf* és *Bedő Albert* volt a megteremtője. Valóban elmondhatjuk, hogy e három férfiúnak a nevével veszi kezdetét a magyar erdészet története, mert nemcsak, hogy ők voltak a magyar erdészeti irodalom megalapítói, hanem a kincstári erdészetnél a magyar szellem létrehozásáért szóval és írásban egyaránt fáradhatatlanul küzdve, egyszersmind a magyar erdészet megteremtői is.”

És valóban, e három férfiú és munkatársaik fáradhatatlan közéleti munkásságukkal lerakták a magyar erdészet alapköveit, úm. megalkották az „Erdészeti Lapok”-at, az Országos Erdészeti Egyesületet, elkészítették és jóváhagyatták az első korszerű erdőtervényt és annak folyományaként megszervezték az erdőfelügyelősegeket, továbbá kialakították a kincstári erdészet klasszikusnak mondható szervezetét. Ez utóbbról *Karel Matyás* prágai erdészeti professzor, az alábbiakat írja: „Ez a szervezet annyira előnyös volt az adott körülmények között, hogy nemcsak fennmaradt és a morva tartományokban is elterjedt, de a gazdálkodás intenzitásának emelésére bevezetett minden változást is erre építettek fel” [1].

Az erdészet e nagyszerű közéleti személyiségei mellett azonban időszerű megemlékezni azokról a szakemberekről, akik a kereteket Európa-szintű tartalommal töltötték meg.

Így egy százéves évfordulóra való megemlékezéssel egyidejűleg elkerülhetetlen, hogy a Keleti-Kárpátok sokat emlegetett európai szintű vízi szállítása talán legnagyobb személyiségének PFALZ KÁROLY m. kir. erdőmérnöknek a százéves évfordulóját ünneplő *Makerlói úszatógát* tervezőjének és építőjének e szerény sorokban emléket állítsunk.

A „Bányászati és Erdészeti Akadémia” főkönyvében az alábbiakat találjuk (akkoriban az akadémián az oktatás német nyelven folyt és a főkönyvet is németül vezették).

Name: PFALZ KARL. Vaterland: Siebenbürgen. Relig.: Kath. Alter: 19. Jh. Vorstudie: Oberrealschule.

Mivel a beiratkozás éve 1862, születési éve 1844-re tehető. Az OEE-nek mindvégig tagja volt. Nevével utoljára az Erdészeti Lapok 1917. február 15-én megjelent füzetéhez mellékelte tagnévsorban találkozzunk.

Pfalz Károly az akadémia „erdőmérnöki” tantolyamát végezte, és évfolyamtársa volt *Bedő Albert*nek, akivel mindvégig baráti viszonyt tartott fenn [2].

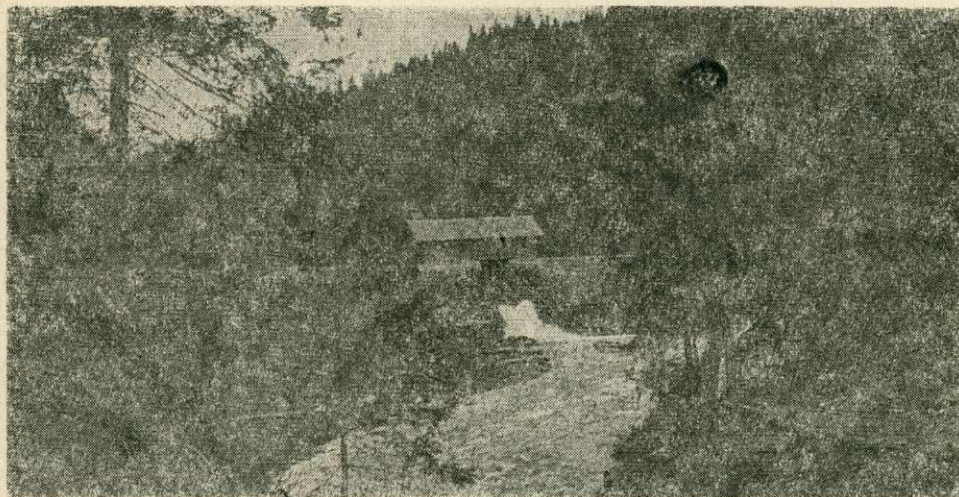
Szolgálatát Szászsebesen kezdte, majd rövidesen Máramaroszigetre került, ahonnan színvonalas műszaki felkészültségére és az erdészeti „vízi építkezés”-ben való nagy tapasztalatára való tekintettel a Bustyaházi Erdőhivatalhoz és a besztercei erdőkhöz rendelik ki műszaki feladatokat megoldására. Az utóbbi helyen a „Maria Mare” völgyében 1892-ben vízi szállítóberendezéseket tervez!

Az Államvasútnak 1872-ben Máramaroszigetig való kiépítése, illetve átadása után a sónak tutajokon való szállítása megszűnt és *Kellner Valér* erdőmester szavaival élve: „Ezen, a folyók gyökeresebb szabályozására és az úszató vizek tetemes növelésére már életbe lépett intézkedések, melyek a meghonosult százados szokásokkal és balnézetekkel szemben csak nehezen voltak keresztülvihetőek, a fatermelés és -szállításnak olyan reformját képezik, melyek a *sótermelés rabigájából felszabadított máramarosi erdészetre* nézve egészen új korszakot nyitottak meg” [3].

E munkálatoknak sikerült a 2 millió köbméter gátvizet 3 millióra emelni, ami az ország gazdaságára fontos erdei választékok leszállításának lehetőségét jelentősen megnövelte.

Ezeknek a munkálatoknak során tervezte és építette Pfalz Károly most 100 éve, 1888—1889-ben a Vasér folyón a máramarosi vízi szállítás legkorszerűbb létesítményét, a *Makerlói vízfogót!*

E vízfogó három romlásnak induló, régi fagátat helyettesít. Főbb adatai, Pfalz Károly eredeti „*Műszaki leírás*”-a alapján az alábbiak: Vonzásterület: 8000 ha. Tervezte évi 23—25 ezer m³ szállítására. Felfogott vízmennyiség: 171.945 m³. Kiürül 6 óra alatt, megtelik 32 óra alatt, tehát heti négyszeres úsztatást tesz lehetővé. A gát tervezése és építése a „földművelés-ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztérium 1886. é. 70157. sz. és 70295. sz., valamint az 1887. é. 65906. sz. magas rendeleteivel lelt jóváhagyást” [4].

A Makerlói gát előlnézetben

(A szerző gyűjteményéből, 1942)

A gát a vízfolyással szemben 600 m sugarú ívvel készült. Anyaga kő. Érdekességként kell megemlíteni, hogy Pfalz Károly külön elkészítette a kőfalazat tervét, úgy hogy az összes faragott kő méreteit külön-külön megadja.

A főzúgó 2,10×2,45 m méretű és a *Wagner Vilmos-féle* szelepkapuvál van ellátva, mely az árapasztó kettős kapujával együtt *Kachelmann Károly* vichneyi gépgyárában készült.

A makerlói gát a Keleti-Kárpátok és Máramaros legkorszerűbb vízfogója lett.

A gátat több szakember megnézte, így *Jónás Ödön*, *Nagy Dezső* és *Lázár L. Pál*, a Budapesti Műegyetem tanárai, valamint *Rychter N.* lembergi egyetemi tanár. Legutóbb *Lászlóffy Waldemár* emlékezik meg róla könyvének 328—329. oldalán [5].

Pfalz Károly egyéb tutajozási építményt is tervez, melyek közül a már említett besztercei berendezéseket és a *botizuli gátat* kell megemlíteni.

Számos folyamszabályozási művet is tervez. Ilyen pl. a Pfalz-féle fenékgát [6].

Megépíti a bogdáni *magpergetőt*, melynek általa készített modellje — a legapróbb részletekig szétszedhető — és a szigeti kiállítás egyik legszebb darabja [7].

A *Párizsi Világkiállítás* körül szerzett érdemek elismerésül a miniszter köszönetét fejezi ki:

Solz Gyula országos főerdőmesternek,
Vadas Jenő főerdőtanácsos főiskolai tanárnak,
Pfalz Károly erdőmesternek és

Kaán Károly m. kir. erdésznek [8]. Ehhez nem kell hozzáfűzni semmit. A névsor magáért beszél.

Jelentős munkája az 1882-ben Máramarosszigeten tartott OEE-közgyűlés alkalmából készített hatalmas, háromkötetes fényképalbum, melyet az EFE Műemlék Könyvtár őriz. Később a Párizsi Világkiállításon találkozhattak vele.

Pfalz Károly, mint lelkes erdész, *vadász is volt*, amit az is bizonyít, hogy a máramarosszigeti erdészeti kiállítás vadászati kiállítói között is szerepelnek trófeái [9].

Halálának pontos időpontját az első világháborúnak befejezésekor keletkezett zűrzavar elhomályosítja. Valószínűleg Máramarosszigeten helyezték örök nyugalomba!

Idézett irodalom:

1. *Dr. Karel Matyás*: Visszapillantás a régi magyar erdőgazdálkodásra. Az Erdő. 1966. évf. 265. oldal.
2. *Gedenkbuch zur Hundertjährigen Gründung der K. K. Berg- und Forst-Akademie in Schemnitz. 1770—1870.* Schemnitz 1871. lásd 232—233. oldalakat.
3. *Kellner Valér*: A faanyagok vízen való szállításának rendszere és eszközei Máramarosban. Erdészeti Lapok. 1883. évf. 902 és 1008 oldal.
4. A „Makerlói gát műszaki terve”. Pfalz Károly. 1888.
5. *Lászlóffy Valdemár*: A Tisza. Akadémiai Kiadó. 1982. 328—329. oldalak.
6. *Jankó Sándor*: Erdei szállítóberendezések II. rész. Sopron, 1920. 116. oldal.

7. *Spengel Sándor*: A máramarosszigeti kiállítás erdészeti és vadászati csoportja. Erdészeti Lapok, 1901. évf. 984. oldal.
8. Változások és kitüntetések az erdésze-

- ti szolgálat körében. Erdészeti Lapok, 1901. évf. 267. oldal.
9. *Nagy Károly*: A makerlói vízfogó ismertetése. Erdészeti Lapok, 1890. évf. 925. old.

ERDÉSZ SZEMMEL HOLLANDIÁBAN

Az a megtiszteltetés ért, hogy ez év májusában, tizenketted magammal, a Holland Királyi Erdészeti Egyesület vendégeként bepillantást nyerhettem Hollandia erdő- és fagazdaságába. Az itt eltöltött három, kellemes szakmai nap igen sűrű programja alapján szeretném megrajzolni röviden a holland erdőgazdálkodás keresztmetszetét, általában a hollandok erdőhöz való viszonyát és az erdő szerepét a holland gazdaságban.

Az első napot az ARNHEM-i parkerdő megtekintésével kezdtük. A parkerdő központi irodáját egy régi vízimalom épületéből alakították ki úgy, hogy a modern és a régi elemek szépen illeszkedjenek egymáshoz. A 150 ha-os területből 110 ha a városi erdő, a maradék 40 ha mezőgazdasági terület; elsősorban legelő. Az erdők itt, a Rajna öntésterületén kialakult gazdag öntéstalajokon állnak, igen kedvező klimatikus körülmények között, az állomány több mint 60⁰/₀-a száz éven felüli. Fafajösszetételében magas a bükk (54⁰/₀) és a tölgy (18⁰/₀) részaránya, kiemelkednek még 6⁰/₀-os térfoglalásukkal az amerikai fenyők (duglász-, sima- és selyem-). A fennmaradó 22⁰/₀-on mintegy 20-féle, lombhullató és tűlevelű fafaj osztozik. A diavetítéssel kiegészített, szóbeli bemutató után kellemes sétát tettünk a városi kirándulóerdőben, melyben a fakitermelési tevékenység kizárólag a beteg és kiszáradt egyedek eltávolítására korlátozódik. A létesítés és fenntartás igen magas költségeit teljes egészében az állam viseli és a parkerdő minden funkciójával, a lakosság szolgálatában áll.

A parkerdei séta után egy rendkívül sokágú (nálunk úgy mondanák: „több lábón álló”) erdészeti, vállalkozói közös vállalatot ismerhettünk meg a Heidemij Materials Holland (továbbiakban: HMH) vendégeként. A HMH holding rendszerben felépülő 100 éves magánvállalkozás, mely az erdő valamennyi funkcióját, továbbá a kapcsolódó szakterületek széles skáláját átfogja és magas szinten szervezi, tervezi, kivitelez és hasznosítja. A HMH 2400 dolgozóját az alábbi alapvállalkozásokban foglalkoztatja:

- talaj- és vízgazdálkodás,
- környezetépítés, tanácsadás,
- energiaracionalizálás,
- építési vállalkozás,
- területrendezés, térképészet,
- erdőgazdaság,
- pihenés — turizmus,
- út-, vasútépítés, közlekedés.

Minket, érdeklődési körünknel fogva, elsősorban az erdő és a hozzá kapcsolódó szakterületek helyzetéről tájékoztattak. Hollandia 3 300 000 ha (apálykor 4 000 000) területén csupán 250 eha erdő díszlik, amely csekély, 7,6⁰/₀-os erdősültségnek felel meg. Ebből 100 000 ha állami tulajdon, a többi magán-

birtokosok tulajdonában van. Az erdőállomány növelése és ezen belül az állami erdők részarányának emelése lényeges célja a fából jelenleg 10⁰/₀-ban önellátó holland erdőgazdaságnak. A HMH országos adataiból megtudtuk, hogy döntően a magas munkabérek miatt (14—25 HLF/ó. ~ 350—630,— Ft/ó.) mind az állami (—1800 HLF/év/ha), mind a magán (—25 HLF/év/ha) erdőgazdálkodás veszteséges, és ezért az állam törekszik az összes erdőterület megszerzésére, hogy az erdők előnyös funkcióit (turizmus, üdülés, védelmi stb.) hosszabb távon fenn tudja tartani.

Az erdők területének növelését és a meglevő állományok megfelelő kezelését az állam egész egyszerű, de rendkívül hatékony támogatási rendszerrel biztosítja. Minden erdőtulajdonos az 5,0 ha-nál nagyobb erdőterületére öt-éves gazdálkodási tervet köteles készíteni. Az elkészített terv alapján jár 200 HLF/ha/év állami támogatás, és amennyiben az erdeit átengedi a lakossági turizmus számára, úgy további 95 HLF/ha/év támogatásban részesül. Az erdőművelési, állománynevelési munkák, továbbá a turisztikai, rekreációs, védelmi és feltárási jellegű beruházások költségeinek 75⁰/₀-át az állam átvállalja. A gazdasági jellegű magánerdők állományszerkezetének kialakítására döntően a fapiaci szabályozók hatnak. A HMH az erdészeti tervek készítésével igen fontos szerepet játszik a fenti mechanizmus működtetésében. A rendkívül szerteágazó tevékenységükből H. Tabois üzleti menedzser adott ízelítőt, külön kiemelve a csemetetermelési (100 millió db/év, 1200 ha felújítandó ter.) és térképészeti szakterületeket. Külön figyelmet érdemel a speciális, alul nyitott, bordás konténerben nevelt csemeték spirális gyökérszónája, mely nagy felületű vízfelvételt tesz lehetővé és ezzel a nyári kiültetés is minimális (1—2⁰/₀-os) veszteséggel oldható meg. A késő délutáni órákban még megtekintettük a FORECO faipari üzemet, ahol a hosszúfás beszállítás után, alsórakodói feldolgozást követően elsősorban fenyő alapanyagból gát- és útvédő művek káránnyal és gombaölő szerekkel impregnált elemeit (karósövény, hangfogó falak stb.) készítik.

A második napon, vendéglátóink figyelme ssége folytán, az általunk bérelt busszal az Észak-Hollandiában levő polderek egyik legszebbikébe, Flevolandba látogattunk. A polder tengertől visszanyert szárazföld, melyen mező- és erdőgazdálkodást folytatnak, növelve ezzel az aprócska ország hasznosítható területét. 1918-tól kezdődően gátépítésekkel, vízátemeléssel, mintegy 180 000 ha területet sikerült használhatóvá tenniük. Ennek 80⁰/₀-a mezőgazdasági, 11⁰/₀-a erdőgazdasági, 5⁰/₀-a csatorna, út, gát stb. és 4⁰/₀-a lakóövezetbe tartozik.

A program szerint mi az erdőgazdálkodási szempontból legérdekesebb hardbosi kirándulóközpontot tekintettük meg. A polderekben speciális talajok találhatóak (nyers, éretlen, humuszban szegény agyagos homok, iszapos homoktalajok, minimális talajérettel), így az erdők létrehozása igen nagy nehézségekbe ütközik. Kezdetben pionír jellegű fajokat (NYI, MÉ, NNY, FFÜ) telepítettek, majd a már javított talajokon kedvező tapasztalatokat szereztek a B és KST nemes fajok telepítésével is, csak nyárfélékből mintegy 50 klónnal kísérleteznek és az állományok képe alapján elmondható, hogy igen szép eredménnyel. Céljuk nem az „egyedüli üdvözítő”, szuper fajta kikísérelte zése, hanem az, hogy minél több, ellenálló, igénytelen, jó növedéket adó fajtát honosítsanak meg.

A kellemes erdei séta után, déltájban érkeztünk Heinóba, egy magánerdőbirtokos kastélyába, ahol szívélyes vendéglátásban volt részünk, majd betekintést nyerhettünk a háromfős „erdészeti iroda” tevékenységébe. A csemete-

termelési és -kereskedelmi menedzser tevékenysége mellett nagyon jelentős az erdők védelmi és közjóléti funkcióinak kiaknázása és fejlesztése. A magán-erdőbirtokos a már előzőekben leírt állami támogatásokban részesül, és ezek mellett időszakonként (véghasználatok stb.) jó nyereséget tud produkálni, így amellelt, hogy büszkékké rá, hogy nekik erdőjük van, egy jól kamatozó tőkebefektetésnek tekintik az erdőt. A magánbirtokosi erdészeti iroda a legkorszerűbb számítástechnikát alkalmazza az erdőtervek elkészítésénél, a felvételezéstől a komplett tervek kidolgozásáig. Az erdőtervezés gyakorlatáról hallgattuk meg fiatal erdőmérnökök, bemutatóval egybekötött előadását, majd záróaktusként, a kiadós vacsora után, kellemes sétát tettünk a vilstereni park-erdőben.

A harmadik szakmai nap délelőttjén Hollandia egyik legnagyobb papírgyárába, a 250 millió USD beruházással épült PARENCO kombinátba (Wageningen) látogattunk. A hétszáz fős papírgyár 400 et/év teljesítménnyel dolgozik és éves szinten 100 millió HLF hasznot realizál. A PARENCO csak újságpapírt termel és szinte az egész tőkés világba szállít újságpapír-alapanyagot. A kiindulási anyag 50%-ban fenyő papírfá, 50% régi, hulladékpapír. A 70% EF és 30% LF papírfát 2 hónapos, vízzel kezelt tárolás után kérgezik, aprítják, majd szítálás, mosás és rostosítás következik, amely igen energiaigényes folyamat (2 MW/kézpapír t). A magas vízigényt a Rajnából elégtik ki, ám a víztisztítás és egyéb környezetvédelmi feladatok megoldása a beruházási összköltség mintegy 10%-át emésztették fel. A folyamat egésze automatizált, a dolgozók légkondicionált, zajtól, portól szigetelt termekben, számítógépes vezérlőpultok mellett dolgoznak.

A délutáni programban Appeldorn következett, ahol a királyi erdőt jártuk be, és ismerkedtünk a 10 500 ha-os terület változatos hasznosításával. Három, alapvető funkció szerint különültek el az erdők:

— gazdasági funkció (DF, EF, VF)	33%
— természetvédelmi funkció (EF, KST)	48%
— vegyes funkció (EF + KST + B + NYI)	19%

Az erdőkben mindig a funkciónak legjobban megfelelő gazdálkodási formát alkalmazzák. Érdekes volt hallani, hogy a természetvédelmi funkciójú, természetes lombdöket féltve megoldásokat keresnek azok „elduglászósodása” ellen, pedig egyébként gazdasági célból mindenhol a duglászot helyezik előtérbe.

Furcsának tűnhet még a hazai olvasónak a holland vadgazdálkodás alapformája is (sajnos). A vadászati jog mindenütt a tulajdonos („kezelő”) birtokában van, és ha ezt ő bérbe adja, úgy a bérbe vevő köteles ott a tulajdonos által meghatározott szellemben vadgazdálkodni, ellenkező esetben számolhat a bérleti viszony azonnali megszüntetésével. Néhány helyen azért láttunk speciális, napelemmel üzemeltetett villanypásztorokat, amelyek kerítési módja valamennyi vadfaj ellen megbízhatóan védte a felújításokat.

A három, szakmai programokkal zsúfolt napot házigazdánk a Holland Királyi Erdészeti Egyesület oestbroeki kastélyában adott díszvacsorán közösen értékeltük és köszönetet mondtunk a magas színvonalú szervezésért és a meleg, baráti fogadtatásért, melyben hollandiai tartózkodásunk során részünk volt. Holland kollégáink a legnagyobb bajban is (egyik kollégánkat kirabolták, útlevelet, vízumot stb. kellett neki intézni) időt és fáradságot nem kímélve segédkeztek, s így a nagyobb megpróbáltatásokat el tudtuk kerülni. Végezetül a szakmai út néhány fontos tanulságát szeretném még összegezni.

— Megállapíthattuk, hogy van még mit tanulnunk a kisebb erdészeti múltú, de az erdőt féltő, a természetet, lakókörnyezetüket becsülő holland

kollégáktól.

- A holland területrendezés például az erdő művelési ágú területet nem engedi a mezőgazdaság részére bekebelezni, bármily nagy is erre az ellenkező irányú késztetés, sőt mindenképp törekszik az erdők területének növelésére.
- A holland erdészeti szabályozórendszer olyan, hogy különösebb felügyelet vagy ellenőrzés nélkül is kedvezően szolgálja az erdők sokoldalú hasznának kiaknázását és minimális adminisztrációval éri el azt, amit máshol csak papírhegyek gyártása után lehetne elérni!
- A holland ember büszke arra, hogy van erdő, minden eszközzel védi, óvja és természetesen tartja, hogy adófizető állampolgárként, anyagilag is hozzájárul az erdők létrehozásához és fenntartásához.
- Az állam az erdők létesítésének és fenntartásának költségeit jelentős mértékben átvállalja, és nagy összegekkel támogatja a védelmi, üdülési és turisztikai jellegű beruházásokat.
- A magángazda nem „szabadul” az erdejétől, hiszen tudja, hogy az erdő jó tőkebefektetés és meghálálja az értő, gondos munkaráfordítást.
- A holland erdőgazda az erdőművelésre nagy súlyt helyez, hisz a legjobb feltételekkel és nyújtott tenyészidővel ültethető egyedek kifejlesztésén dolgozik. Nem célja a „szuper” fajta megtalálása, a sokféle jó tulajdonsággal rendelkező, alkalmazkodni képes fajokat részesítik előnyben.
- A vadgazdálkodásra jellemző a mértéktartó magatartás. Elsősorban az erdő érdekeit tartják szem előtt, a vad kártétele ellen leginkább puskával „védekeznek”.
- Hollandia igen fejlett ipari-agrár ország, melynek erdősültsége alacsony (8%). Évente óriási összegeket költenek arra, hogy erdőik területét növeljék, és az igényesen kialakított lakó- és életterüket és környezetüket a károsításoktól megóvják. (Megjegyzem, van is miből.)

Dr. Balogh Zoltán

Róka-monológ

„Első számú közellenség” — rágalmazták AZ ERDŐ-ben népem, bár biológiai egyensúlyért küzd minden fajtestvérem.

Ha csak egy vadásznak öltözött hentes szídná most bennünket, érteném az okát: rosszul lőtt, s kevesli a kompetenciát.

Ők erdőinkből maguknak löteret csinálnak, s közöttük az lehet, akit fentről protezsálnak.

Mindenre lőnek, ha mozog, ha áll. Elszórnak sztrichnint, nyomukban jár a halál. Genji konvencióra sem adnak, gázosítják kotorékainkat.

Nem tanulnak farkasok sorsából, túlszaporodott disznó-, s szarvasállományból. Eltusolják, hogy emiatt nem újul hazánkban az erdő, s így lesz lassan hiánycikk a fa, víz, s levegő.

Érdemeinkről hallgatnak, nem hangoztatják, hogy éhbérért látjuk el a szanitőmunkát, hogy elkülönítjük a fertőző vadat hajlékainkon, s állomány-szabályozást végzünk egéren, pockon. Színesebb általunk az erdők faunája, prémünkben pompázik sok nőstényük példánya.

Megszállt földjeinket, hazánkat nem hagyjuk el, s viselje a közellenség cégért, ki egyensúlyt bontani mer.

VUK

Lejegyezte: Virágh János

Rovatvezető: Gaspár-Hantos Géza

SZAKOSZTÁLYI ÁLLÁSFOGLALÁS

Az erdőművelési szakosztály és az erdőhasználati szakosztály 1988. május 24—25-én, a Borsodi EFAG sajtó-völgyi erdészeti igazgatóságának területén, Putnok határában tartotta immár hagyományos, közös rendezvényét. A 60 főnyi résztvevő ismét a széles közvéleményt is érdeklő, nagy jelentőségű témával foglalkozott:

A tölgypusztulás ökonómiai és ökológiai kihatása az erdőgazdálkodásra

A több száz hektárra kiterjedő terepi bemutaton tapasztalt megrázó látvány, a kötetlen beszélgetések, eszmecsere, majd *Kelemen Zoltán* másnapi helyzetfeltáró előadása és az azt követő tanácskozás alapján a két szakosztály jelenlevő tagjai *teljes egyetértésben*, az alábbi

á l l á s f o g l a l á s t

alakították ki:

I. A gyakorlati teendőket meghatározó tények:

1. Az évtizedes gyakorlati tapasztalat, a nyilvánosságra hozott külföldi és hazai kutatási eredmények és hipotézisek sokfélesége azt az álláspontot támasztja alá, hogy e tragikus méretű pusztulás csak a környezeti tényezők bonyolult, igen nehezen kiismerhető együttes hatásának lehet a következménye.
2. Mivel a károsító tényezők között ez ideig új elemet nem sikerült kimutatni, nagy a valószínűsége, hogy Észak-Magyarország térségében az igen erősen megnövekedett antropogén környezeti terhelésnek és a súlyos, aszályos periódusnak döntő szerepe van.
3. A pusztulás fékezése, megelőző vagy gyógyító védekezésre reális elképzelések sincsenek.
4. A betegség tünetei, a pusztulás lefolyása és dinamikája változó. Az egyes fák váratlan, gyors elhalása, a betegség elhúzódása és — kisebb mértékben — gyógyulása egyaránt előfordul. Az egyes fák és az állomány sorsa kiszámíthatatlan.
5. A pusztulás mértéke és az állomány jellemzői között nincsen határozott összefüggés, nem függ a sűrűségtől és záródástól sem.
6. A pusztulás nem áll meg! Bizonytalan sorsú, halódó és frissen száradt fa mindenütt található.
7. A kár mértéke az Északi-Középhegységben a legnagyobb. Az ország többi részén a betegség mértékében és lefolyásában is különbség érzékelhető.
8. A 26 éve feltáratlanság, majd a fellépő károsodás miatt nem gyérintett állomány 30—40%-os pusztulás után is elfogadható képet mutat.
9. A véghasználati korú állományok, záródásuktól függetlenül üresek, felújulást ígéro csemeték nincsenek.
10. A kiritkult állományok reménytelenül eigazosodnak. A gyp- és cserjeszintet a felújítást szinte kizáró, a mesterséges felújítást leginkább akadályozó fajok (csalán, szeder, gyertyán) teljesen eluralják.
11. Valamennyi tényezőt és adottságot (szervezet, munkaerő, érdekeltég, erőforrások stb.) is figyelembe véve, a természetes felújítás kilátástalannak, a mesterséges pedig lehetetlennek tűnik.

12. A fa szijácsa a betegség tüneteinek megjelenésekor már értéktelen. A geszt lebomlása a fa elhalása után következik be.
13. Feltehetően a betegség gyakori elhúzódása miatt, az elhalt fa a megszokottnál gyorsabban romlik.
14. A száradék egész térségre kiterjedő, folyamatos szedetése csak a jelenleginél lényegesen jobb feltártság mellett képzelhető el.
15. A száraz fák kitermelésének költségei az elérhető hozamokhoz és a normális termeléshez képest igen magasak. Az adott körülmények között a feladat maradéktalan végrehajtása lehetetlen.
16. A pusztulással érintett erdők fakészlete és növedéke csökken, optimális vágáskora teljesen bizonytalanná válik.
17. Súlyosbítja a tölgypusztulás okozta helyzetet és szinte reménytelenné teszi az adott helyzethez való ésszerű alkalmazkodást, hogy a legkárosítottabb erdők épp a többszörösen kedvezőtlen adottságokkal küszködő gazdálkodók kezelésében vannak (termőhelyi, földrajzi adottságok, gazdasági struktúra hiányosságai stb.).
18. A tölgypusztulás adott és várható következményeinek súlyát fokozza, hogy nem csak jelentős megtermelt, értékes nyersanyag van veszendőben, és hogy az egyszerű újratermelés is lehetetlenné vagy legalábbis kétségessé válik, de a pótolhatatlan kincsekben bővelkedő, féltett természeti környezetünk is végzetes helyzetbe kerül, ha megbomlott egyensúlyi helyzetében nem megfontoltan felelősséggel közelítünk hozzá.
19. A károsult erdő kezelőjét a pusztulás miatt termelési tilalom alá eső, élő tölgyfák potenciális nyereségének elmaradása miatt éri a legnagyobb veszteség.
20. A pusztulással érintett területek jellemzően kizárólag erdőgazdálkodásra hivatott termőhelyek, egyéb, ésszerű hasznosításra többnyire alkalmatlanok. Az erdőkárok miatti veszteségtől „felszámolással”, szerkezetváltással megszabadulni tisztességgel, felelősséggel nem lehet.

II. A tölgypusztulás okozta károk mérséklésének lehetőségei és az ezzel kapcsolatos teendők:

1. A jelenség okainak bonyolultsága és tisztázatlansága miatt üdvözölni kell mindenkit, aki a „titok” felderítésén fáradozik. Azt is, aki a tényeket rögzíti, azt is, aki az összefüggéseket keresi és azt is, aki egy-egy tényező alapos vizsgálatában merül el. Az egyes megközelítési módok és még inkább azok képviselőinek lebecsülése vagy túlértékelése sokat árt az ügynek. Az erdészeti kutatóhelyeknek e téren meghatározóbb szerepet kell vállalni.
2. Mivel az egyes fák és az állomány sorsa kiszámíthatatlan, a potenciális túlélők megkímélése érdekében a pusztulással érintett, további fenntartásra még alkalmas állományokban a kitermelést — a pusztulás kétségtelen megszűntéig — a száraz és a biztosan halódó egyedekre kell korlátozni.
3. A pusztulás tényét — mint meghatározó *termőhelyi tényezőt* — az üzemterv készítésénél figyelembe kell venni, különösen a fakészlet, a növedék, a vágáskor és a feladatok meghatározásánál.
4. Az újszerű pusztulással érintett erdőrészletek 5 évesnél idősebb üzemtervét soron kívüli revízióval módosítani kell.
5. A betegség tünete, a pusztulás lefolyása, dinamikája és mértéke azt sugallja, hogy — bár állományalkotó, fő fajaj esetében eddig sohasem tapasztalt „elemi csapásnak” vagyunk tanúi és szenvedői — a legértékesebb fafajunkról nem kell, nem szabad lemondanunk. Ahol lehetőség van rá, a *tölgygel való — lehetőleg természetes — felújításra kell törekedni*. Ahol ennek elháríthatatlan akadálya van, ott — a szakmai előírások felfüggesztése árán is — az őshonos fafajokat (gyertyán, cser, juharok, hársak) kell előtérbe helyezni. Ott, ahol ezek jelen vannak, visszaszorításukra nem szabad bizonytalan sorsú, egyéb fajajok érdekében a szűkös erőforrásokat pazarolni.
6. A fő fajajt sújtó, katasztrófális környezeti terhelés csökkentése érdekében, a nagyvadállományt drasztikusan apasztani kell. Ahol az ennek útjában álló erők még mindig érinthetetlenek, ott üzembiztos kerítéssel kell védelmezni a felújítás alatt álló tölgyeseket.
7. A megnövekedett és a kiritkulás, gazosodás miatt jellegében is teljesen újszerű felújítási feladatok pusztán hagyományos eljárásokkal megoldhatatlanok. Elkerülhetetlen a gyorsabb ütemű technikai, technológiai fejlesztés.
8. Az elhalt fákat higiéniai, esztétikai, biztonsági és gazdasági okokból a lehető legteljesebb mértékben ki kell termelni. Ezt elősegítendő, az érintett szervek

és gazdálkodók széles körű összefogásával meg kell teremteni a kikerülő, csökkenő értékű faanyag újszerű, energetikai célú és ipari felhasználásának feltételeit, valamint a kitermelés szervezeti, technikai, technológiai alapjait.

9. A tölgypusztulásból adódó értékmentési, felújítási és környezetvédelmi feladatok megoldása hosszú távú, osztársadalmi érdek. Nem lehet hát azt helyi erőforrásoktól és érdekektől függővé tenni.

Az ország még oly nehéz anyagi helyzetének és korszerű irányítási rendszerünk elveinek tudatában is elkerülhetetlennek látszik az anyagi, szellemi és jogi erőforrások szélesebb körű mozgósítása, összpontosítása:

- az Északi-Középhegység pusztuló erdeit az elemi csapások és helyi katasztrófák esetében szokásos módon kell külön elbírálásban részesíteni,
- felülvizsgálat tárgyává kell tenni, hogy lehetséges-e egyáltalán a pusztuló erdők fenntartása a versenyszférában, rövid távú nyereségérdekeltségi rendszerben,
- a normális erdőgazdálkodás kereteit messze túllépő terhek viselését csupán a „piacról élő” erdőgazdálkodóktól várni vagy a siker reményében követelni, irreális vállalkozás. A környezetvédelemért felelős szerveknek és a költségvetésnek részt kell vállalni a megoldás módjának keresésében és az anyagi alapok előteremtésében,
- a pillanatnyilag viszonylag kedvező helyzetben levő erdőgazdálkodási ágazatnak — saját lehetőségein belül — a száradéktermelés veszteségét a tőár elengedésével — szükség esetén „negatív” tőár kivetésével — kell teljes mértékben ellensúlyozni,
- a termelési tilalom alá eső, egyébként vágásérett fák kímélése miatt előállt veszteséget költségvetési juttatással kell mérsékelni, vagy az egész szabályozórendszer alapjaiban úgy formálni, hogy szakszerű, felelősségteljes, közérdeket szolgáló tevékenységért a gazdálkodó ne kerüljön méltánytalanul hátrányos helyzetbe.

A tanácskozás résztvevői jól tudják, hogy nem illő és nem hálás dolog manapság a sokkal nagyobb gondokkal birkózó költségvetésből pénzt, s a csak következetességükben hatásos, új szabályozók alól felmentést kérni, de mint a hivatásuknál fogva az/erdőpusztulás következményét értő és mindennapi terhet közvetlenül érző szakemberek, nem mondhatnak le a helyzet feltárásáról és a lehetséges kiút felvázolásáról. Elsősorban azért — és azért ezúton —, mert tisztában vannak azzal, hogy a megnyugtató megoldás elmaradásának vagy késlekedésének ostroma az erdőn csattan. Azon az erdőn, mely a köz számára sokkal többet jelent annál, hogysem sorsát rá lehessen bízni a vele dolgozó szűk csoport saját érdekével szembekerülő önzetlenségére, szakmai lelkiismeretére. Valljuk be, hogy nem olyan időkben élünk.

Állásfoglalásunk nem vállalkozhat a részletek kidolgozására. Reméljük, minden érintett mielőbb megteszi azt, ami hatáskörébe tartozik.

Jó lenne — már csak az egyesületi munka nem hiábavalóságába vetett hitünk feltámasztása érdekében is —, ha szaklapunkban nyilvánosságra kerülnének az illetékeseknek a felvetett témákkal kapcsolatos gondolatai és intézkedései. Legalább azok, amelyekhez jóformán csak elhatározás szükséges.

Andor József
az erdőhasználati szakosztály
vezetője

Varga Béla
az erdőművelési szakosztály
vezetője

Az I. Magyar Erdészeti Tájfutóverseny

Az OEE és a Soproni MAFC 1988. június 11-én rendezte az I. Magyar Erdészeti Tájfutóversenyt. A verseny célja a vetélkedésen kívül a sportot kedvelő erdész köllégák összehozása volt. Ennek érdekében az OEE Ifjúsági Bizottság több sporttalálkozó léterhozását szorgalmazza. Tipikus „erdész” sportokban kívánunk versenyeket rendezni: tájfutásban, sízésben és céllövészetben. Az ez évi síverseny hó hiányában sajnos elmaradt. Ezekben a versenyeken szerzett szakmai tapasztalatok, kialakuló baráti kapcsolatok az erdőben egyre nagyobb tömegek által űzött sportokkal összefüggő erdészeti feladatok jobb ellátását eredményezik. Ennek érdekében célunk, hogy a jövőben a találkozók szakmai programmal bővüljenek.

Az ez évi tájfutóverseny elnöke *Gáspár-Hantos Géza* az OEE főtítkára volt. Védnők voltak: *dr. Gál János*, az Erdészeti és Faipari Egyetem rektora és *Obermayer György*, a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság igazgatója. A versenyt a Brennerbergi-völgyben rendezték, ahol a mintegy 80 résztvevő kiválóan előkészített pályán futhatott. Nemzetközi rangot svéd és osztrák versenyzők indulása adott.

Az alábbi eredmények születtek:

Férfiak

- F 35 B 1. *Spiegel János* Kecskeméti Erdőfelügyelőség
 2. *Pfeiffer István* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 3. *Köpf Jenő* Asztalosipari Szövetkezet Székesfehérvár
- F 21 B 1. *Urbán Imre* Erdészeti Szakközépiskola Mátrafüred
 2. *Jakus Zoltán* ERTI Mátrafüred
 3. *Szabó László* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
- F 21 C 1. *Simon Gábor* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 2. *Zlaczki István* Borsodi EFAG
 3. *Kürti István* Gyulai EVAG
- F 17 B 1. *Nagy Béla* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 2. *Kerekes András* Erdészeti Szakközépiskola Mátrafüred
 3. *Grosz Róbert* Erdészeti Szakközépiskola Sopron

- F 15 C 1. *Schlosser Balázs* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 2. *Csider Csaba* Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 3. *Sperka Tamás* Pilisi Állami Parkerdőgazdaság

Hölgyek

- N 35 B 1. *Cser Borbála* EFE Sopron
 2. *Gunnar Svensson* Svédország
- N 21 B 1. *Óze Agnes* Budapest
 2. *Angelika Aschacher* Ausztria
 3. *Tőke Tünde* EFE Sopron
- N 21 C 1. *Hegedűs Erzsébet* Borsodi EFAG
 2. *Szalai Éva* Erdészeti Szakközépiskola Mátrafüred

Csapatban

1. Erdészeti Szakközépiskola Sopron
 2. Erdészeti Szakközépiskola Mátrafüred
 3. Borsodi EFAG
 4. EFE Sopron

Az 1989. évi verseny rendezését a mátrafüredi Erdészeti Szakközépiskola vállalta. Vizontlátásra tehát a Mátrában!

Az erdőfeltárási szakosztály ülését a Balatonfelvidéki EFAG területén tartotta. Keszthelyen *Zachar Miklós* gazdasági igazgató köszöntötte a szakosztályt és tájékoztatást adott az erdőgazdaság gazdálkodási tevékenységéről és eredményeiről. *Ecsedy Tamás* az erdőgazdaság erdőfeltárási munkáinak eredményeit és azok várható fejlesztését ismertette. A szakosztály helyszíni bejárás keretében átfogó képet kapott a Balatonfelvidék és Magasbakony erdőfeltárási hálózatáról, megtekintette az 1982-ben felavított „2000. km” emlékkövet, valamint a franciavágási fafeldolgozó üzem fejlesztését. Erdőfeltárással mellett bemutatásra került a farkasgyepűi bükkállomány, valamint Keszthelyen a Festetich-kastély és a Windischgrätz vadászati kiállítás.

Az ülés első napi baráti vacsoráján részt vett *Czebei Sándor* vezérigazgató is. A szakosztály nyugdíjbamenetel alkalmából köszöntötte és emlékjárandékot nyújtott át *Bogár István* szakosztályvezetőnek, aki 1960 óta irányítja a szakosztály működését és *Kocsis Ferencnek*, a szakosztály tagjának, aki jelentős erdőfeltárási-tervezési és építési tevékenységet fejtett ki az ERDŐTERV-ben és a budapesti MN Erdő-, Vad- és Mezőgazdaságnál és eredményesen vett részt a szakosztály társadalmi munkájában.

A pilisi csoport (Visegrád) és a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság közös rendezéssel jelölő versenyt tartott. A versenyt dr. *Berdár Béla* főigazgató nyitotta és zárta. Az egész napos programban az erdőgazdaság központjából és fatermelő erdészeitől mintegy 60 fő vett részt. Házigazda a Szentendrei Erdészet volt. Csapategyőztes az esztergomi erdészet. Versenyzői: *Bakó Zsigmond*, *Forró Csaba* és *Zsiros Mihály* kerületvezető erdészek. Az egyéni győztesek: *Zsiros Mihály* kerületvezető erdész (Esztergomi Erdészet), *Katona Imre* kerületvezető erdész (Visegrádi Erdészet). A csapatgyőztes díja vándorkupa és 2000 Ft/fő; az egyéni versenyző jutalma: 3500 Ft, 2500 Ft, és 1500 Ft volt. A rendezésért dr. *Berdár Béla* főigazgató *Szommer József* főelőadót és *Zambó Péter* szakelőadót 2—2000 Ft jutalomban részesítette. A csoport 43 fő részvételével 3 napos tanulmányúton vett részt a Duna-Tisza közén. Megtekintették a kecskeméti szabadiódó tájat, a Kiskunmajsai Jonatán Tsz szabadiódó központját, Bugac nevezetességeit, valamint Opusztaszert. A vendéglátók — *Göbölös Antal* felügyelőségi igazgató, *Darabos István* tsz ágazatvezető, dr. *Horváth László* erdészetvezető — kiváló szakmai programot nyújtottak magas szintű vendégszerzetettel, amelyet a csoport tagjai ezúton is köszönnek.

*

A tamási csoport a nagydorogi erdészet területére szakmai bemutatót szervezett, erdőművelési nap jegyében. Az erdőművelési nap napirendje: 1. Nagydorogi Erdészet bemutatása, a homokfásítás tapasztalatai, eredményei, gondjai. 2. A burkolt gyökerű csemete-nevelés és ültetés bemutatása. Az erdőgazdaság erdőművelőinek összehívásával céljuk a közös gondok megvitatása, tapasztalataik átadása volt. A program a kistápei erdőszélen indult. *Deák István* igazgató, a helyi csoport elnöke köszöntötte a megjelenteket és rövid tájékoztatót adott az erdészeti ágazatban országosan mutatkozó gazdasági és szakmai gondokról. Az elmondottakat a délutáni tanácskozáshoz gondolatébresztőnek szánta. Előkészítve ezzel a június 2-án Budapesten tartott erdészeti vitanapot, amelynek alap gondolata, hogy az erdő a nemzeti vagyon része, ezért csak úgy szabad vele gazdálkodni, hogy a társadalom hosszú távú érdeke ne károsodjon.

A házigazda *Szakál Gyula* erdészetvezető ismertette az erdészet történetét,

majd *Bikácson* olyan jellemző erdőrészt mutatott be, ahol érintetlenül meghagyták az eredeti állapotot: homokdombon jellegzetes homoki növények, hazai nyáarak. E területtel szemben erdei fenyő állomány látható, amit az 1960-as évek kívánalmainak megfelelően nagy tőszámmal telepítettek. A telepítés a homokbuckák eldőzerolása után teljes talajlékészítéssel történt. A következő erdő-részlet egy sikeres 2 éves akác sarjaztatás. A gyökérszaggatás *Danszky-féle* al-talaj lazítóval történt. Vegyszeres tuskókezelést nem alkalmaztak. A tuskósarj kezelés közeli erővel történik. Két fafajcserés állományt tekintettek meg. Az egyik esetben a Fomes-szel erősen fertőzött erdeifenyő lecserélése akáccal, majd egy gyenge fejlődésű akácállomány fafajcseréje fekete fenyővel. Megtekintettek egy beteg, erősen Fomes-fertőzött erdeifenyő-állományt. Tisztítása gépi úton, sorosan történt. A bemutató része volt egy szép akácerdősítés, amelynek egy része csemetével, másrésze nyírségi akác gyökérdugvánnyal történt. A dugványról nevelt csemeték elválnak a hagyományosan nevelt csemetékől szép alakjukkal, jó növekedésükkel. A terepi bemutató utolsó állomása a gyönyörű árvalányhajas védett területen, az Ökörhegyen volt. A program a Nagydorogi csemetekertben a burkolt gyökerű csemete-nevelés bemutatásával folytatódott a vetéstől az ültetésig, géppel és kézzel. Itt megbeszélték a megnevelt csemeték erdészetek közötti elosztását, a szállítások ütemezését.

A bemutatót kötetlen beszélgetés, a gondok feltárása, a megoldások keresése és a lehetőségek szakmai követelmények szerinti kívánalma követte.

*

A miskolci csoport előadói ülést rendezett. *Cserép János*nak, a Borsodi EFAG vezérigazgatójának megnyitóját követően, *Prof. Dr. habil. Werner Bergmann* egyetemi tanár (Jena, NDK) „Az erdőpusztulással kapcsolatos megfigyelések a Német Demokratikus Köztársaságban” címmel előadást tartott. Előadásának bevezetőjében rámutatott, hogy a korábbi időkhöz képest mi változott meg az erdő életében és elemezte a betegségek kialakulásának lehetséges okait. Ezek közül megemlítette a termőhelyi változásokat, légköri szennyezéseket, talajszennyezéseket, telepítési és fafajmegválasztási hibákat. A legnagyobb problémát az iparfejlesztési hibák és immisziós károk fokozódásában látja. Előadá-

sában leírta az egyes fafajok pusztulásának látható folyamatát. A tüneteket diaképekben is bemutatta hallgatóságának. Véleménye szerint a savak felhalmozódása hiánybetegségeket és tápanyagfelvételi nehézségeket okoz a növényeknél, ami hozzájárul a fák elsődleges megbetegedéséhez. Szerinte a Mg-hány okozta elszíneződés a levélerek között indul el, míg a Ca-hiány az ágvégek elszáradásában mutatkozik meg. A csúcsrügyek deformálódhatnak, és az erdeifenyőnél a kigyószérű hajtások kialakulása nagymérvű rézhiányt mutat. A hiánybetegségek mérséklésére, a szennyező anyagok megkötésére meszeztést, nyomelem és más műtrágyázást javasol. A talajjavítási munkák előtt javasolja a levélanalízis-vizsgálatok alkalmazását. Ezekkel és egyéb műveletekkel törekedni kell arra, hogy a fákat túlélővé tehesük — fejezte be előadását *Bergmann* professzor. (*Várfalvi József*)

A **veszprémi MÉM-csoport** egynapos tanulmányutat tett az MN Budapesti Erdőgazdaság süttői erdészetének területére. A tanulmányút során megtekintették a tardosbányai marványbányát és feldolgozóüzemet, megismerkedtek a Gerece jellegzetes erdőállományával és az erdészet neszmélyi egzótagyújtémnyével.

A szakmai programot *Perl József* erdészvezető szervezte, aki a tanulmányút során végigkísérte a csoportot munkatársaival és pontos tájékoztatást adott az erdészet munkájáról, a táj erdőgazdálkodásáról. *Palaticz Ferenc* erdőfelügyelő az erdőfelújítás és vadgazdálkodás gondjait és eredményeit ismertette, értékelte. A tanulmányút egyik legemlékezetesebb része a neszmélyi egzótagyújtémny megtekintése volt. Nagy élményt jelentett a kollégáknak a szépen gondozott területen tett séta és a gyűjtémny telepítő, gondozó, nyugalmazott kerületvezető erdész *Emmer Bernát* — időközben **KAÁN KÁROLY**-emlékermes — pontos dendrológiai ismertetése.

A tanulmányút az erdészet vadászházában elköltött estebéddel és baráti beszélgetéssel zárult. (*dr. Péti Miklós*)

A **vértesi csoport (Tatabánya)** szovjet és NDK erdőmérnök-hallgatók részére tanulmányutat szervezett a Vértesi EFAG területén, a pusztavámi erdészetnél és a sikárosi fűrészüzemben. *Elmer Nándor* fahasználati osztályvezető kísé-

retében, a hallgatók a pusztavámi erdészetnél megismerkedtek a munka közben bemutatott MOR—BELL LOGGER, USA gyártmányú, „mindentudó” géppel, amely a résztvevőkben nagy tetszést aratott. A szakmai bemutatót *Kubinyi Balázs* fahasználati műszaki vezető vezette, és adott szakmai tájékoztatást. A sikárosi fűrészüzemet *Emerling József* üzemvezető szakavatott ismertetéssel mutatta be. (*Lustyik János*)

Az **erdőfelügyelési csoport** szakmai tapasztalatcserén vett részt a Vértesi EFAG területén. *Frey Antalnak*, a Budapesti Erdőfelügyeléség Tatabányai Kihe-lyezett osztály vezetőjének ismertetése mellett megtekintették a nagygyházi külszíni bányauzem létesítésének körülményeit, amelyek kialakításához mintegy 100 ha erdőterületet vettek igénybe. A bányaművelés során 25—30 m mélységű kráter alakult ki, amelynek megrendítő környezetromboló hatását helyrehozni szakmai és pénzügyi szempontból is nagyon nehéz feladatot jelent majd. Ismertette a bányarekultivációk egyéb problémáit a VEFAG területén és az eddig elért eredményeket.

A VEFAG erdőművelési tevékenységének tanulmányozása előtt a Vértesi Helyi Csoport képviselőjében *László Györgyné* titkárhelyettes köszöntötte a jelenlévőket az Agostyáni Arborétumban, majd *Hartdégén Mátyás* erdőművelési osztályvezető ismertette a gazdaság erdőművelési feladatait, gondjait és bemutatta az arborétumban létesített hidegágyas fenyő csemetekertet, amely a körzet csemeteellátását fogja biztosítani.

Ezután *Vénusz Tibor* szakvezetésével megtekintették a gondosan rendbentartott arborétumot, amelynek kialakítása, fenntartása és állandó fejlesztése az erdőgazdaság szakembereinek magasszintű tudását, szakmaszeretét bizonyítja. Megemlékeztek az arborétum létrehozásában jelentős szerepet játszó *Kiss Miklós* kollégánkról és javaslatot tettek, hogy ezirányú munkásságának elismeréséül helyes lenne maradandó emléket állítani az arborétumban.

A tapasztalatcsere taggyűléssé alakult és ezen a helyi csoport titkára az ez évi munkaterv szerint még hátralévő feladatokról adott tájékoztatást. Majd *Fritsch Ottó* felhívást tett az Erdélyből menekült magyarok — elsősorban szakmabeliek — anyagi támogatására az egy évi egyesületi tagdíjnak megfelelő összegnek e célra történő befizetés (illetőleg önként felajánlott összeg) mértékéig. A felhívást a tagság elfogadta.

A budakeszi csoport szervezésében, 83 fő hozzájárulása révén 25 000 Ft gyűlt össze az Erdélyből menekültek megsegítésére. Az összeget a rákosszentmihályi református közösségen keresztül, *Bartha Pál* csoporttitkár juttatta el a rászorultakhoz. (*Bartha Pál*)

*

Kitüntetés

A Környezetvédelmi Világnap 1988. alkalmából, az idén is rangos kitüntetéssel jutalmazták azokat, akik a maguk területén különösen sokat tettek az emberi környezetért, természeti értékeink megőrzéséért, a környezetvédelem társadalmi bázisának szélesítéséért. A Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa kitüntetettjei érdekeltségi körünkből:

Pro Nantúra Emlékérem

Salamon Ferenc, a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója

Széchenyi István-emlékplakett

Farkas Imre, a devecseri erdészet vezetője,

Dr. Herpay Imre ny. egyetemi tanár, az OEE elnöke,

László György erdömérnök, a HNF Tata Városi Környezetvédelmi Bizottságának tagja

Emberi Környezetért Kitüntetendő Jelvény

Dr. Tarján Lászlóné erdömérnök, a Somogy Megyei Tanács környezetvédelmi titkára

*

Új tagfelvétel

Petronyák László igazgatásszervező, vízügyi technikus, Szolnok; *Fekete Péter* erdésztechnikus, fafeldolgozási technikus, Kistelek; *Hajós Gábor* erdőgazdasági szakiskolai tanuló, Szeged; *Lajkó Zoltán* erdésztechnikus, Üllés; *Ördög Illés* erdész- és mezőgazdasági technikus, Szeged; *Palágyiné dr. Fényes Borbála* vegyész mérnök, Veszprém; *Simay Endre István* kertészmérnök, Budapest.

*

Halálozás

Életének 81. évében elhunyt *Bahéry Dénes* erdömérnök, Budapesten. Kedves, szerény egyéniségét emlékezetében megőrzi egyesületünk budapesti tagsága.

SZILAS GÉZA

1903-1988.

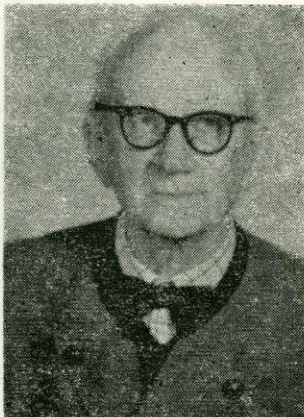
A közelmúltban vettünk búcsút az erdésztársadalom egyik közismert tagjától, *Szilas Géza* erdömérnöktől. Természetkedvelő pedagóguscsaládból született 1903-ban, Dobsinán. A szülőföld és Rozsnyó város erdömesterével fennálló családi kapcsolata eleve meghatározta életpályáját. 1927-ben Sopronban szerzett erdömérnöki oklevelet, és ettől kezdve 12 évig a Miskolci Erdőgazgatóság-nál dolgozott, mint napidíjas, tiszteletdíjas erdőrendező. 1939–1944 között a Bustyaházi Erdőgazgatóságnál volt kerületi erdőrendező, majd rövid győri szolgálat után, 1945 végén ismét Miskolcra helyezték birtokpolitikai, üzembtervező, szakfelügyelői munkakörbe. Nyelvtudását kihasználva, 1947-ben a csehszlovák–magyar lakosságcserevel kapcsolatos kormánybiztossághoz rendelték, erdőgazdasági szakértőként. 1949-ben szervezője és vezetője volt az első csanyiki szakmunkásképző iskolának. 1952-ben lett a 10. Sz. Miskolci Erdőrendezőség vezető főmérnöke és ebben a munkakörben dolgozott, 1965. évi nyugdíjazásáig.

A geodéziában szerzett, széles körű elméleti és gyakorlati tudását hasznosítva számos cikket írt Az Erdő és a Tájoló szaklapokba. Éveken át foglalkozott a diósgyőri uradalom erdőgazdálkodásának történetével és ennek eredményeit színvonalas tanulmányokban publikálta.

1926 óta volt tagja az Országos Erdészeti Egyesületnek. 1956-tól az erdőrendezési és erdészettörténeti szakosztályokban tevékenykedett, de 1958-tól tagja volt a Geodéziai és Kartográfiai Egyesületnek is, és 1970-től a miskolci csoport titkára, majd elnöke. 1977-ben kapta meg az aranyoklevelet, egyesületi és szakmai munkájáért pedig számos kitüntetést, MTESZ-emlékérmeket, díjat. Nyugdíjasként a Borsod Megyei Tanácsi Tervező Irodánál, majd a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat miskolci kirendeltségén dolgozott fáradhatatlan szorgalommal.

Szilas Géza hat évtizeden át végzett geodéziai, erdőrendezési munkája marandó nyomokat hagyott a borsodi táj erdőgazdálkodásában. A gyászoló családtagok, egykori munkatársak, tisztelők és barátok a diósgyőri temetőben kísérték utolsó útjára.

Dr. Járasi Lőrinc

RIMLER LÁSZLÓ
1903—1988

Rimler László okl. erdőmérnök, ny. erdőtanácsos — az erdészek mindenki Laci bácsija — életének 85 évében elhunyt. Felsőkismártonhegyen született, erdészeti tanulmányait 1921-ben kezdte meg a soproni erdészeti főiskolán, ahol 1925-ben szerezte meg diplomáját.

Szolgálatát Zala megyében a volt Eszterházy hitbizománynál kezdte, majd 1927-ben állami szolgálatba lépett. Segédmérnöki kinevezéssel a Miskolci Erdőgazgatósághoz tartozó szentléleki erdőhivatalt vezette és ideiglenesen a lilla-füredi vezetését is ellátta. 1937-ben átkerült a gödöllői Állami és Koranauradalmi Erdőgazgatósághoz, ahol a nagy

vadállományra való tekintettel az erdőművelés, -erdősítés volt a legnagyobb feladata. 1949-től a Budapesti Hegyvidéki Erdőgazdaság területén dolgozott erdőfelügyelői beosztásban, 1950-ben megbízást kapott az ERDŐKÖZPONT Erdőművelési Igazgatóságának szervezésére, majd vezetésére. Legfőbb tevékenysége az erdőfelújítási hátralékok felszámolásához, új erdőtelepítésekhez szükséges mennyiségű és minőségű csemete megtermelésére irányult. Megírta az úttörő jelentőségű CSEMETERMELEÉS című könyvét, s ezt 1958-ban átdolgozva újra kiadták. Erdőművelési eredményeinek elismeréseként 1952-ben „Magyar Népköztársasági Érdemérem”-mel tüntették ki.

1958-ban Gödöllőre kérte áthelyezését és itt az erdőgazdaság erdőművelési főmérnöki teendőit látta el. 1968-ban áthelyezéssel a Dányi Magvető Mg. Tsz.-hez került az erdészeti ágazat megszerzésére. Ezzel egyidejűleg hasonló szolgálatot teljesített az akkori Péceli Zöldmező, a Gödöllői Petőfi Mg Tsz.-eknél, továbbá a Gödöllői Tangazdaság és a Kisállattenyésztő Gazdaságban is. Szaktevékenységét 1985-ig, véglegesen nyugdíjba vonulásáig folytatta, közben 1974-ben az egyesület — amelynek hosszú évtizedeken át lelkes, aktív tagja volt — érdemeit *Bedő Albert-díjjal* ismerte el.

Mint nemesen gondolkodó, önzetlen embertől, nagy erdészgeneráció kiemelkedő képességű, de mindig nagyon szerény képviselőjétől búcsúztunk tőle a gödöllői temetőben.

Dr. Balázs István

Kérem a helyi csoportok felelőseit, illetve egyéni előfizetőinket, hogy a tagdíj, előfizetési díj várható változása miatt a díjbefizetést csak 1989. év első felére eszközöljék.

Gáspár-Hantos Géza főtitkár

AZ ERDŐ SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA. Elnök: *dr. Solymos Rezső*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) doktora, Budapest; főmunkatárs: *Jérôme René*, Budapest. — Tagok: *dr. Balázs István*, Budapest; *Barátossy Gábor*, Budapest; *dr. Berdár Béla*, Visegrád; *dr. Bondor Antal*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Bus Mária*, Veszprém; *Cebe Zoltán*, Szombathely; *dr. Csötönyi József*, Budapest; *Deák István*, Tamási; *dr. Fírbás Oszkár*, Sopron; *Gáspár-Hantos Géza*, Budapest; *dr. Göbölös Antal*, Kecskemét; *dr. Herpay Imre*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) kandidátusa, Sopron; *Kadlicsek János*, Miskolc; *Keszthelyi István*, Budapest; *Király Pál*, Budapest; *dr. Királyi Ernő*, a közgazdasági tudomány kandidátusa, Budapest; *Korbonszky Kazimírné*, Vác; *Krámér Antal*, Pécs; *Löcsey Iván*, Budapest; *Mészáros Béla*, Szombathely; *dr. Rácz Antal*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Solymost József*, Budapest; *Stádel Károly*, Győr; *dr. Szepesi László*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) doktora, Budapest; *dr. Szodfridt István*, a mezőgazdasági tudomány (erdészet) kandidátusa, Sopron; *dr. Szikra Dezső*, Visegrád; *Tóth László*, Szolnok; *dr. Tóth Sándor* a mezőgazdasági tudomány (erdészet) kandidátusa, Budapest; *Varga Béla*, Eger.

